

Heidi Haikola ja Eveliina Vuorisalo

YRITYSTOIMINNAN GREEN CARE- PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN

Luontoavusteiset menetelmät maahanmuuttajien
ryhmytymisen tukena

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi

2023

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Tutkintonimike	Sosionomi
Tekijä/Tekijät	Heidi Haikola ja Eveliina Vuorisalo
Työn nimi	Yritystoiminnan Green Care –palveluiden kehittäminen – Luonto-avusteiset menetelmät maahanmuuttajien ryhmäytymisen tukena
Toimeksiantaja	Lumokuu Ay
Vuosi	2023
Sivut	44 sivua, liitteitä x sivua
Työn ohjaaja(t)	Tuula Tarhonen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tilaajana toimi Heidi ja Tomi Haikolan yritys Lumokuu Ay. Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö ja sen toiminnallinen osuus toteutettiin Lumokuun yrityksen hevosatilalla. Toiminnallisena opinnäytetyönä järjestimme toiminnallisen päivän pyhäjärvisille ja ukrainalaisille lapsille, luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen. Päivään osallistuva ryhmä koostui 6–14-vuotiaista lapsista.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli Lumokuun yritystoiminnan Green Care -palveluiden kehittäminen ja palvelun tuotekehittäminen. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli myös yritystoiminnan markkinointi mahdolliselle yhteistyötaholle sekä yrityksen positiivisen näkyvyyden lisääminen. Tavoitteena oli luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen tukea maahanmuuttajien ryhmäytymistä ja yhteisöllisyyden lisäämistä. Toiminnallisen päivän tavoitteena oli myös luoda elämyksellinen päivä hyödyntämällä yritykselle aiempaa pienempää eläinmäärää sekä lisäämällä toimintaan myös muita luontoavusteisia elementtejä, ja kokeilla sen onnistuneisuutta. Toiminnallinen osuus toteutettiin sosiaalipedagogisella työotteella. Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteiden takana on ajatus yhteiskunnallisen osallisuuden lisäämisestä, yhteiskuntaan integroitumisesta ja syrjäytymisen ehkäisystä.

Toiminnallinen päivä toteutettiin syyskuussa 2022. Toiminnallinen päivä sisälsi eri luonto- ja eläinavusteisia aktiviteetteja; ratsastusta ja hevosen hoitamista, koiran kanssa pelaamista, majan rakentamista ja makkaran paistoa. Päivän lopuksi toteutettiin kysely sekä opettajille että oppilaille, jossa he pääsivät antamaan palautetta päivästä ja tavoitteiden toteutumisesta. Toteutettu kysely toimi myös ryhmäytymisen arviointi menetelmänä, jonka avulla pääsimme huomioimaan sekä oppilaiden, että opettajien kokemuksia. Saatu palaute oli positiivista ja kaikki lapset kokivat toiminnan mielekkäänä, sekä osa koki saaneensa myös päivän aikana uusia kavereita.

Green Care- toiminnan palveluiden kehittämistä ja ajatusmallin juurruttamista osoitettiin hakemalla Lumokuun yritystoiminnalle Green Care -laatumerkin. Green Care -laatumerkki toimii osoituksena Green Care -periaatteiden toteutumisesta tarjotussa toiminnassa, sekä luontoperustaisen toiminnan tavoitteiden täyttymisestä. Green Care -Finland ry vastaa merkkien hallinnasta ja Green Care -lautakunta niiden myöntämisestä.

Asiasanat: Green Care, juurruttaminen, Living Lab, luonto- ja eläinavusteinen toiminta, maahanmuuttaja, osallisuus, ryhmäytyminen, sosiaalipedagogiikka, tuotekehittäminen

Degree title	Bachelor of Social Services
Author (authors)	Heidi Haikola
Thesis title	DEVELOPMENT OF THE COMPANY'S GREEN CARE SERVICES- Nature assisted methods to support the grouping of a immigrants
Commissioned by	Lumokuu Ay
Time	2023
Pages	44 pages, x pages of appendices
Supervisor	Tuula Tarhonen

ABSTRACT

The client of our thesis was Heidi and Tomi Haikola's company Lumokuu Ay. Our thesis is a practice- based thesis and its functional part was carried out on a horse farm of the Lumokuu company. For our thesis, we organized a day for Ukrainian children and for children from Pyhäjärvi, using nature and animal assisted methods. The participating group in the day consisted of 6-14-year-old children. The purpose of the thesis was the development the Green Care services of Lumokuu and the product development of the service. The purpose of the thesis was also to market business activities to a potential partner and to increase the positive visibility of the company. The aim was to use nature and animal assisted methods to support the grouping of immigrants and to increase the sense of community. The aim of the day was also to create an experiential day by utilising a smaller number of animals for the company and adding other nature-assisted elements to the activities, and to test its success. The functional part was carried out with a socio-pedagogical approach. Behind the aims of our functional thesis is the idea of increasing social inclusion, integration into society and preventing exclusion.

The day for children was implemented in August 2022. The day included various nature and animal-friendly activities; riding and taking care of a horse, playing with a dog, building a shelter in the forest and frying sausages. At the end of the day, we conducted a survey for both the teachers and students, in which they were able to give feedback about the day and the achievement of the goals. The survey also served as an assessment method for grouping, which allowed us to observe the experiences of both students and teachers. The feedback we received was positive and all the children felt that the activity was meaningful, and some felt they also made new friends during the day.

In order to demonstrate the inculcation of a Green Care thinking in the company, we applied for the Green Care quality label for Lumokuu Ay during the process of our thesis. The Green Care quality label serves as an indication of the implementation of the Green Care principles in the activities offered, as well as the fulfilment of the objectives of nature-based activities. Green Care -Finland Ry is responsible for the management of the labels and the Green Care Board for issuing them.

Keywords: Green Care, rooting, Living Lab, nature and animal assisted activities, immigrant, participation, grouping, social pedagogy, product development

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	TOIMINNALLISEN TYÖN OSALLISTUJAT JA KOHDERYHMÄ.....	8
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA.....	10
3.1	Aiempaa tutkimustietoa	10
3.2	Tuotekehittäminen tässä opinnäytetyössä	11
3.3	Living lab osallistavana kehittämisprosessina.....	12
3.4	Green Care -toiminta	12
3.5	Osallisuus tässä opinnäytetyössä	13
3.6	Ryhmäytyminen luokkaryhmässä	14
3.7	Maahanmuuttajan osallisuus opinnäytetyössä.....	14
3.8	Sosiaalipedagogiikka tässä opinnäytetyössä	15
3.9	Toiminnan juurruttaminen yritystoimintaan	16
4	OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN JA KUVAUS	16
4.1	Opinnäytetyön menetelmät.....	17
4.2	Toiminnallisen päivän kulut.....	19
5	OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLINEN TOTEUTUS	20
5.1	Living Lab ja päivän aikataulu.....	20
5.2	Opinnäytetyön eettisyys ja tietoturva	23
6	PÄIVÄN ALOITUS.....	24
6.1	Koiran kanssa pelaaminen	25
6.2	Nuorempien ryhmä ratsastuksessa	27
6.3	Vanhempien ryhmä ratsastuksessa.....	29
6.4	Ruokatauko	31
6.5	Majan rakennuskilpailu	32
6.6	Vanhempien ryhmä majan rakennuskilpailussa	34
6.7	Nuorempien ryhmä majan rakennuskilpailussa.....	35
7	WEBROPOL -KYSELYIDEN TULOKSET	36

7.1	Oppilaille toteutettu kysely	36
7.2	Opettajille toteutettu kysely	39
8	GREEN CARE -TOIMINNAN JUURUTTAMINEN	43
9	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET	44
10	OPINNÄYTETYÖN JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET	46
11	POHDINTA.....	47

KUVALUETTELO

KUVA 1.	Äänestyksessä hyödyntämämme kuvat.....	21
KUVA 2.	Äänestyksessä hyödyntämämme kuvat.....	21
KUVA 3.	Living lab -äänestyksen tulokset.....	22
KUVA 4.	Nitro koira ja noppa.....	26
KUVA 5.	Pelaamisessa käyttämämme noppa.....	27
KUVA 6.	Sumu.....	30
KUVA 7.	Makkaran paistoa.....	31
KUVA 8.	Kilpailun arviointilomake.....	33
KUVA 9.	Ensimmäisen ryhmän rakentama maja.....	34
KUVA 10.	Ensimmäisen ryhmän rakentama maja.....	34
KUVA 11.	Toisen ryhmän rakentama maja.....	35
KUVA 12.	Toisen ryhmän rakentama maja.....	35
KUVA 13.	Green Care- laatumerkki.....	44
KUVA 14.	Työn tarkoitus, tavoitteet ja niiden eteneminen.....	45

TAULUKOT

TAULUKKO 1.	Oppilaiden kysymys 1.....	37
TAULUKKO 2.	Oppilaiden kysymys 2.....	37
TAULUKKO 3.	Oppilaiden kysymys 3.....	37
TAULUKKO 4.	Oppilaiden kysymys 4.....	38
TAULUKKO 5.	Oppilaiden kysymys 5.....	38
TAULUKKO 6.	Oppilaiden kysymys 6.....	39
TAULUKKO 7.	Oppilaiden kysymys 7.....	39
TAULUKKO 8.	Opettajien kysymys 1.....	40
TAULUKKO 9.	Opettajien kysymys 2.....	40

TAULUKKO 10. Opettajien kysymys 3.....	41
TAULUKKO 11. Opettajien kysymys 4.....	41
TAULUKKO 12. Opettajien kysymys 5.....	42
TAULUKKO 13. Opettajien kysymys 6.....	42
TAULUKKO 14. Opettajien vapaa palaute.....	43
TAULUKKO 15. Webropol -kyselyn keskeiset tulokset.....	45

LIITTEET

Liite 1. Power Point -esitys

Liite 2. Kirje vanhemmille ukrainaksi

Liite 3. Kirje vanhemmille suomeksi

Liite 4. Rekisteri ja tietosuojaseloste

Liite 5. Työkirja

Liite 6. Turvallisuusasiakirja

Liite 7. Todistus Green Care -Voima merkistä

1 JOHDANTO

Toiminnallisen opinnäytetyön tilaajana toimi Heidi ja Tomi Haikolan yritys Lumokuu Ay. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli Lumokuun yritystoiminnan Green Care -palveluiden kehittäminen ja palvelun tuotekehittäminen. Toiminnallisen osuuden tavoitteena oli luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen tukea maahanmuuttajien ryhmäytymistä ja toiminnallisen päivän osallistuneen luokkaryhmän sisäistä yhteisöllisyyttä.

Lumokuu Ay on perustettu vuonna 2009. Alkuperäisesti yrityksen toimenkuvaan kuului tukiasumisen tarjoaminen mielenterveys- ja päihdekuntoutujille sekä luontoavusteisten kuntoutusmuotojen tarjoaminen. Yrityksen toiminta laajeni kotieläinpihan ylläpitämiseen, joka tarjosi hyvät puitteet erilaisten ryhmien ohjaamiseen. Yksittäisten kotieläinpihalla käyneiden vierailijoiden lisäksi alueella vieraili paljon luokkaryhmiä, erityisryhmiä sekä erilaisia muita palveluntilaajia.

Yrityksen toiminnan muuttuessa ja maneesin rakentamisen myötä kotieläinpihan ylläpitämisestä jouduttiin kuitenkin luopumaan. Tilalle tulleiden vuokrahevosten myötä toiminta muuttui myös siihen suuntaan, ettei luontoavusteisia menetelmiä enää samassa määrin voitu tarjota. Lisäksi kotieläinpihan ylläpitäminen on kallista ja suuren eläinmäärän ylläpitäminen vaatii paljon työpanosta, jolloin sen kannattavuus jää pieneksi. Tästä syystä toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää jälleen yrityksen Green Care -palveluja järjestämällä toimintaa pienemmällä eläinmäärällä ja lisätä siihen muita luontoavusteisia elementtejä.

Kohderyhmä toiminnalliseen päivään valikoitui tämänhetkisen maailman tilanteen mukaan. Ukrainan sodan myötä Suomeen on muuttanut paljon ukrainalaisia perheitä, myös meidän kotikaupunkiimme Pyhäjärvelle. Pyhäjärvelle Ukrainan sodan myötä muuttaneille maahanmuuttajille oli suunnitteilla koulun aloitusajankohta elokuussa 2022. Maahanmuuttajaryhmälle oli alustavasti suunnitelmassa perustaa oma luokka, josta heitä pikkuhiljaa integroidaan muihin luokkaryhmiin, joissa on myös Pyhäjärvisiä lapsia.

On tärkeää, että pystymme tarjoamaan laadukkaita, maahanmuuttajaperheiden tarpeisiin vastaavia palveluita. Maailmantilanne osoittaa, että osaamista maahanmuuttajaperheiden parissa työskentelemisestä tullaan tarvitsemaan nyt ja tulevaisuudessa yhä enemmän. Tämän lisäksi Green Care toiminnan suosio on vuosien mittaan kasvanut yhä enemmän, minkä takia toiminnallisen opinnäytetyön aihe on tällä hetkellä ajankohtainen. Luonto- ja eläinavusteisten menetelmien hyödyntäminen on tärkeä osa ihmisten hyvinvoinnin edistämisestä ja ylläpitämisestä. Vuoden 2022 alussa valtioneuvosto hyväksyi myös ensimmäisen virkistyskäyttöstrategian, jonka päämääränä on, että luonnon virkistyskäyttö auttaa kansalaisia voimaan paremmin. Tämä strategia ulottuu vuoteen 2030 asti. (Valtioneuvosto s.a.)

Ajankohdaltaan opinnäytetyön toteuttaminen tulee yritykselle hyvään kohtaan, koska kiinnostusta luontoavusteiseen toimintaan on osoitettu ja yrityksen mahdollisuudet sen tarjoamiseen ovat tällä hetkellä hyvät. Samalla yrityksellä on mahdollisuus kokeilla päivän onnistumista ja markkinoida toimintaansa mahdollisille tulevaisuuden yhteistyötahoille.

Toiminnallisen päivän suunnittelussa ja toteutuksessa tärkeitä teemoja olivat osallisuuden edistäminen ja tukeminen, osallistava ohjaus ja suunnittelu sekä asiakastyö -menetelmien kehittäminen. Nämä kuuluvat sosionomin osaamisalueisiin ja toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteet ja järjestetty toiminta tukevat näiden osaamisalueiden syventämistä.

2 TOIMINNALLISEN TYÖN OSALLISTUJAT JA KOHDERYHMÄ

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Centria Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan Eveliina Vuorisalon ja Xamk Ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijan Heidi Haikolan kanssa. Työn tilaajana toimi Heidi Haikolan yritys Lumokuu Ay ja toisena yhteistyötoimijana toimi Pyhäjärven Ikosen koulu. Ikosen Koulu on pyhäjärvinen alakoulu, jossa opiskelee tällä hetkellä noin 400 lasta. Opetus järjestetään Ikosen koululla kahdessa eri kiinteistössä, 0–6.-luokkalaisille

Opinnäytetyön kohderyhmään kuuluu alakouluikäiset pyhäjärviset ja ukrainalaiset lapset. Lumokuu on aiemmin tarjonnut erilaista toimintaa kuten, lapsille ratsastusleirejä ja kouluretkiä kotieläinpihaan, joka aiemmin oli osana Lumokuun toimintaa. Lumokuun aiempi kokemus lasten parissa työskentelemisestä on yksi tärkeä syy kohderyhmämme valintaan. Lumokuun yrityksen tavoitteena on vähitellen kehittää toimintaansa siten, että se voi tarjota palveluita erilaisille asiakasryhmille, esimerkiksi lapsille ja maahanmuuttajille. Tämä tavoite osaltaan myös vaikutti siihen, minkä takia valitsimme kohderyhmäksi lapset ja maahanmuuttajat.

Kohderyhmämme valintaan vaikuttaa myös halu työskennellä monipuolisesti eri asiakasryhmien parissa. Meistä kumpikin on työskennellyt pääasiassa aikuis-sosiaalityössä mielenterveystyön kentällä. Olemme kiinnostuneita työskentelemään myös eri asiakasryhmien kanssa, minkä takia halusimme valita toiminnallisen opinnäytetyön kohderyhmän mielenterveystyön ulkopuolelta. Tämän lisäksi eri asiakasryhmän valinta auttaa laajentamaan osaamisaluetta ja tietotaitoa eri asiakasryhmien parissa työskentelyssä. Myös tämänhetkinen maailman tilanne on vaikuttanut kohderyhmän valintaan. Toiminnallisen opinnäytetyön kautta haluamme tarjota tukea niille, joiden elämään ukrainan sota on vaikuttanut.

Sen lisäksi, että toiminnallinen opinnäytetyö tukee Lumokuun yritystä, siitä hyötyvät myös opinnäytetyön muut osapuolet, eli koulu ja toiminnalliseen päivään osallistuva luokkaryhmä. Kouluilla on kasvanut luontokasvatuksen merkitys ja tämä löytyy myös varhaiskasvatuksen perusteista. Tämän lisäksi uudella perusopetuksen opetussuunnitelmalla on myös haluttu kehittää peruskoulujen oppimisympäristöjä ja työtapoja. Luokkahuoneen lisäksi pyritään siihen, että oppimisympäristöinä käytetään yhä enemmän koulun ulkopuolisia ympäristöjä, esimerkiksi luonnossa liikkumisella. (Opetushallitus s.a.) Toiminnallisella opinnäytetyöllämme tarjoamme tähän mahdollisuuden, sekä markkinoimme mahdollisuutta yhteistyöhön myös jatkossa.

Sen lisäksi, että toiminnallinen opinnäytetyömme tulee mahdollistamaan koululle arjesta poikkeavia elämyksiä luonnossa ja eläinten parissa, se mahdollistaa toiminnallisen opinnäytetyön tulosten hyödyntämisen myös jatkossa. Toiminnallisen opinnäytetyön tuloksista voisi olla hyötyä myös esimerkiksi hyvän

luokkahengen tukemisessa Green Care- menetelmin. Tämän lisäksi myös he, jotka työskentelevät maahanmuuttajaperheiden parissa, voivat hyötyä työmme tuloksista. Toteutettu toiminnallinen opinnäytetyö osoittaa, että luonto- ja eläinavusteiset menetelmät ovat toimivia työkaluja ryhmäytymisen ja yhteisöllisyyden tukemisessa, jotka ovat tärkeitä teemoja eri asiakasryhmien parissa työskennellessä.

3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISTÄ TIETOPERUSTAA

Opinnäytetyömme on toiminnallinen. Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto tutkimukselliselle opinnäytetyölle ja tarjoaa erilaisen oppimiskokemuksen. Toiminnallinen opinnäytetyö etenee projektityön tavoin ja on hyvä työskentelymuoto henkilöille, joiden mielenkiinto ja vahvuus on käytännönläheisen työskentelyn ja kehittämisen parissa. (Saastamoinen ym. 2018.) Tämä on yksi syy siihen, minkä takia päädyimme tekemään opinnäytetyömme toiminnallisena työnä. Käytännönläheisyys on kummankin opinnäytetyön tekijän vahvuus ja toiminnallinen opinnäytetyö toimii hyvin kehittämistyön välineenä.

3.1 Aiempaa tutkimustietoa

Lapsille toiminnan järjestäminen luonnossa on kokonaisvaltaisesti hyvinvointia tukevaa toimintaa. Metsillä, eri kasveilla ja kukilla sekä erilaisilla viheralueilla on rentouttava vaikutus, ja ne tukevat ihmisen psyykkistä hyvinvointia. Raportissa ”Shinrin-Yoku (Forest Bathing) and Nature Therapy: A State-of-the-Art Review” käytiin läpi tutkimusta, jossa tutkittiin neljän viikon metsäkävelyn soveltamista kliinisen masennuksen hoidossa ja sen vaikutuksia. Tutkimustulokset osoittivat merkittäviä tuloksia metsäkävelyryhmässä, verrattuna perinteiseen psykoterapiaryhmään sairaalaympäristössä. Tutkimuksen mukaan remissioaste metsäkävelyryhmässä oli 61%, kuin taas psykoterapiaryhmässä kyseinen luku oli 21%. (Hansen ym. 2017, 38.)

Tutkimusten mukaan luonnossa ulkoilun on havaittu tukevan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, parantavan sosiaalisia suhteita sekä yksilön itsenäisyyttä. Raportissa ”Green Exercise, physical activity and health” esitettiin, että ympäristötekijöillä on myös vaikutusta ihmisten käyttäytymiseen. Ihmiset ovat järkevämpiä, yhteistyökykyisempiä ja avuliaampia, kun ympäristö tukee heidän pe-

rustarpeitaan. Eräässä tutkimuksessa myös osoitettiin, että esimerkiksi luonto-alueiden lisäämisellä voitaisiin lisätä sitä todennäköisyyttä, että ihmiset tutustuisivat toisiinsa. (Laukkanen 2014, 6.) Tämän takia luonnon ja eläinten avulla voimme tukea maahanmuuttajalasten ryhmäytymistä luokassa, sekä lisätä luokkaryhmän osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Vuonna 2017 Suomessa järjestettiin myös ”Pohjoinen luonto maahanmuuttajien kotouttamisessa” -hanke, jonka tavoitteena oli maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotoutumisen ja osallisuuden edistäminen, sekä sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisy luontolähtöisten menetelmien avulla. Hanke sisälsi luontosuhteen kehittämiseen tähtääviä työpajoja, luontolähtöisiä teemapäiviä ja ohjattua ryhmätoimintaa. Sen lisäksi, että hanke tuki maahanmuuttajien luontosuhteiden kehittymistä, sen havaittiin myös tukevan vuorovaikutus- ja tiimityötaitoja. Moniarvoisen elinympäristön ja luonnon kautta onnistuttiin myös lisäämään yhteisöllisyyttä. (Eura 2014) Nämä hankkeen tulokset tukevat myös niitä tavoitteita, joihin opinnäytetyöllämme tähtäämme. Vuorovaikutus- ja tiimityötaitoilla on tärkeä rooli osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisessä, jotka ovat opinnäytetyömme tärkeitä tavoitteita.

3.2 Tuotekehittäminen tässä opinnäytetyössä

Tuotekehityksellä tarkoitetaan toimintaa, jonka tarkoituksena on etsiä, synnyttää, valita ja kehittää uusia tuotteita. Tämän lisäksi tuotekehityksen tarkoituksena on karsia kilpailukykynsä menettäneitä tuotteita. Onnistunut tuotekehitys on tärkeää organisaatioiden markkina-aseman, kilpailukyvyn ja hyvinvoinnin kannalta. (Vehkaperä & Pirilä 2013, 89.) Tuotekehittely lähtee liikkeelle yleensä tarpeesta tai yrityksen toiminnan kehittämisestä. Tuotekehittely voi kohdistua palvelun muokkaamiseen, jolloin kyseessä voi olla palvelunkehitysprojekti. (Mäntyneva 2016 12, 90–91.) Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kehittämisprosessi kohdistuu nimenomaan yritystoiminnan Green Care -palveluiden kehittämiseen, joten tässä opinnäytetyössä tuotekehityksellä tarkoitetaan tarjotun palvelun kehittämistä. Tuotekehittelyä voidaan toteuttaa kuten projektityötä. Tarkoituksena on, että lopputuloksena on tuote tai palvelu, joka soveltuu sarjamyyniin. Tuotekehittelyssä asiakkaalla ja asiantuntijoilla on keskeinen rooli tuotteenkehittelyssä. Kilpailukyvyn sekä hyvinvoinnin kehittymiselle on tärkeää

onnistunut tuotekehittely ja innovatiivinen toiminta. (Vehkaperä & Pirilä 2013, 90–91.)

3.3 Living lab osallistavana kehittämisprosessina

Living Lab -toiminta on avointa innovatiivista toimintaa. Living Lab -ajatusmallissa asiakasta osallistetaan toiminnan suunnitteluun toiminta ympäristössä. Living Lab -toiminta on käyttäjälähtöinen ja osallistava kehittämisprosessi. Vaikka Living Lab -toiminnalla voidaan myös kerätä palautetta, ei sen idea ole kuitenkaan toimia vain palautteen keräämisen mallina. Living Lab -toiminta voi myös toimia tuotteen kehittämisen tai palvelun uudistamisen toimintana, käyttäjän kanssa yhdessä suunnittelemalla. Ideana on, että jokainen saa äänensä kuuluviin suunnittelutyössä. (Vehkaperä & Pirilä 2013, 99–101.) Living Lab -toiminnan mukana on laaja, tuotteen tai palvelun kannalta oleellisessa osassa oleva yhteistyöverkosto. Living Lab -toiminnassa kohderyhmää ei pidetä passiivisina testaajina vaan aktiivisina ideoijina. Living Lab -kehittelyn haastavuutena voi yritykset kokea liikesalaisuuksien leviämisen, koska mukana on tuotetestaajia. Living Lab -toiminnan vahvuus ja heikkous on sen avoimuus. (Nyström & Leminen 2011, 15–17.)

Käytämme Living lab -toimintaa toiminnallisessa opinnäytetyössä kehittämistoiminnan työkaluna. Yritystoiminnan kehittämisessä haluamme huomioida nimenomaan asiakaslähtöisyyttä ja osallisuutta, minkä takia Living lab -ajatusmalli sopii meidän kehittämistoiminnan työkaluksi.

3.4 Green Care -toiminta

Green Care -toiminnalla tarkoitetaan ammatillista, luontoon ja maaseutu ympäristöön liittyvää toimintaa. Green Care -toiminnalla pyritään edistämään ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua erilaisin luonto- ja eläinavusteisin menetelmin. Tavoitteellisuus, vastuullisuus ja ammatillisuus ovat keskeisiä toimintaperiaatteita Green Care -toiminnan harjoittamisessa. (Green Care Finland s.a.)

Suomessa Green Care- toiminta jaetaan luontohoivaan ja -voimaan. Luontohoivalla tarkoitetaan Green Care -palveluita, joita tuotetaan sosiaali- ja terveyden-

huollon alaisuudessa. Luontohoivaan luokiteltuja Green Care -palveluita hyödynnetään yleensä esimerkiksi hoivalaitoksissa ja tuetun asumisen yksiköissä, terapia ja kuntoutus tarkoituksessa. (Green Care Finland s.a.)

Luontovoimalla tarkoitetaan ennaltaehkäiseviä ja ohjattuja luontoperustaisia hyvinvointi-, kasvatus- ja harrastuspalveluja. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotettava toiminta kuuluu luontovoiman toiminnan piiriin. Luontovoimaan kuuluvilla palveluilla voidaan tukea esimerkiksi työssä jaksamista, ehkäistä mielenterveysongelmia ja ylläpitää esimerkiksi ikäihmisten toimintakykyä. Keskeisin ero luontohoivalla ja -voimalla on se, että luontovoiman palveluiden tuottamisessa ei vaadita sosiaali- ja terveysalan koulutusta. Luontovoiman palvelut ovat myös enemmän ennaltaehkäisevää toimintaa, kun taas luontohoiva korjaavaa ja toimintakykyä ylläpitävää toimintaa. (Green Care Finland s.a.)

Eläinavusteiset menetelmät ovat osa Green Care -toimintaa ja on keskeinen osa tätä toiminnallista opinnäytetyötä. Tutkimukset ovat osoittaneet, että jo pelkällä eläimen läsnäololla on ihmiseen rauhoittavia vaikutuksia. Eläinavusteiseen toimintaan voi ottaa mukaan monenlaisia eläimiä, kuten hevosia, koiria, kissoja ja lampaista. Näistä koirat ja hevoset ovat keskeisessä roolissa tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä. Esimerkiksi sosiaalipedagoginen hevostointi kuuluu eläinavusteisiin menetelmiin ja on sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluvaa, ennaltaehkäisevää ja korjaavaa, hevosten parissa tuotettavaa toimintaa. (Green Care Finland s.a.)

3.5 Osallisuus tässä opinnäytetyössä

Osallisuus on käsitteenä laaja, ja sen voi kontekstista riippuen ymmärtää eri tavalla. Esimerkiksi oikeusministeriössä osallisuutta usein kuvataan ihmisoikeutena ja demokratiana, kun taas sosiaali- ja terveysministeriössä se usein ymmärretään aktiivisena kansalaisuutena ja osallistumisena. Osallisuutta ei pidä määritellä pelkästään osallistumiseksi, koska se kattaa käsitteenä paljon enemmän. Se on osallistumisen lisäksi myös toimintaa ja olemista. Osallisuus on suhteissa olemista ja johonkin kuulumista. Se on mukaan ottamista ja osallistumista sekä yhteisiin asioihin vaikuttamista. (Isola ym. 2017, 3.)

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä tarkoitamme osallisuudella kokemusta, jossa ihminen kokee olevansa merkityksellinen ja osa kokonaisuutta. Tämän lisäksi osallisuus on mahdollisuutta kuulua ryhmään ja yhteisöön, sekä mahdollisuutta vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Osallisuudella tarkoitamme myös mahdollisuutta yhdessä tekemiseen ja yhteisen hyvän tuottamiseen ja jakamiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022.)

3.6 Ryhmytyminen luokkaryhmässä

Ryhmytymisellä tarkoitetaan prosessia, jossa tuetaan ryhmän jäsenten keskinäistä vuorovaikutusta. Siinä myös pyritään kehittämään ryhmän keskinäistä luottamusta, tuntemista ja edistää ryhmähenkeä. Tämän prosessin tarkoituksena on kehittää ja tukea näitä osa-alueita niin, että ryhmän jäsenet tuntevat olonsa ryhmässä turvallisiksi ja luottavaisiksi. Ryhmytyksen tavoitteena on, että jokainen uskaltaa olla ryhmässä oma itsensä ja ilmaista vapaasti mielipiteitään, sekä osallistua ryhmän väliseen vuorovaikutukseen. (Ryhmytyminen peruskoulussa, 2021.) Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä toiminnallisen päivän yksi keskeisimmistä tavoitteista oli tukea lasten ryhmytymistä keskenään.

3.7 Maahanmuuttajan osallisuus opinnäytetyössä

Maasta toiseen muuttavan henkilön yleiskäsitteenä käytetään maahanmuuttajaa. Käsite kattaa kaikki syyt muuttaa toiseen maahan, oli kyseessä perhe, työ, koulutus tai pakolaisuus. Pakolaisuudella tarkoitetaan henkilöä, jolla on perustellut syyt lähteä kotimaastaan oman turvallisuutensa vuoksi. Jonkin valtion antaessa turvapaikan tai yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön (UNCHR) näin katsoessa, luokitellaan henkilö pakolaiseksi. (THL 2022.)

Toiminnallisen päivän osallistujat koostuivat pääasiassa maahanmuuttajista, Ukrainan sodan myötä Suomeen muuttaneista lapsista. Osallistuvien lasten ikähaitari oli laaja, sillä nuorimmat päivään osallistuvat maahanmuuttajat olivat 6–7-uoiaita, vanhimmat 14–15-uoiaita lapsia.

3.8 Sosiaalipedagogiikka tässä opinnäytetyössä

Sosiaalipedagogiikka toimii yhdistävänä asiana yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteiden välillä. Siinä ollaan kiinnostuneita sosiaalisen tapahtuman pedagogiikasta sekä pedagogisen tapahtuman sosiaalisuudesta. Sosiaalisuudella tarkoitetaan vuorovaikutusta, yhteisöä sekä yhteisöllisyyttä. Sosiaalisuutta voidaan myös puntaroida yhteiskunnallisesta merkityksestä sekä yhteiskunnallisen kasvun ja kasvatuksen näkökulmasta. Sosiaalipedagogisella ajattelulla sosiaalisuutta puntaroidaan myös yhteiskunnallisen huono-osaisuuden, ongelmien sekä niissä auttamisen näkökulmasta. Pedagogiikalla tarkoitetaan ”oppia kasvatuksesta”, mutta se ei yksistään riitä kattamaan käsitettä. Pedagogiikka on arvoihin sitoutunutta ja pyrkii toiminnallaan suunnittelemaan arvojen mukaiset tavoitteet ja saavuttamaan ne. Sosiaalipedagogiikan arvopohjaan kuuluu tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, ihmisarvo, hyvinvointi sekä hyvä yhteiselämä. (Nivala & Ryyänen 2019.)

Sosiaalipedagogisella työotteella voi työskennellä kaikenlaisissa työympäristöissä aina varhaiskasvatuksesta seniorityöhön. Sosiaalipedagogista ajattelua ja työtettä ei tulisi kuitenkaan käyttää liian löyhästi. Sosiaalipedagogista työtettä ohjaa aina yksilön huomioiminen niin, että hänen persoonansa potentiaalinen kasvu on mahdollista sekä hänen toimijuuttaan tuetaan ja osallisuuttaan vahvistetaan. Yksilön kasvun uskotaan tapahtuvan yhteisöissä ja yhteisöllisesti, joten yksilöä tuetaan myös niiden suuntaan. Yksilön kiinnittymistä yhteiskuntaan tuetaan ja kohti yhteiskunnallisesti vaikuttavaa toimijuutta. (Nivala & Ryyänen 2019.)

Suomalaisen kasvatustieteen edustaja Matti Koskenniemi osoitti kiinnostuksensa jo 1950-luvulla koulujen kaverisuhteiden merkitykselle. Tämän ajatusmallin on koettu olevan sosiaalipedagoginen näkökanta. Koskenniemen näkemys oli, että kouluissa tulisi nähdä kokonaisvaltaisesti oppimisen, kasvun ja kasvatuksen merkitys sekä huomioida sosiaalisuus ja siihen mahdollistava toiminta ja ympäristö. Lapset ja nuoret käyttävät suuren osan ajastaan ja kasvustaan kouluympäristössä, joten on luonnollista, että he omaksuvat sieltä paljon ajattelu- ja toimintamalleja. Koulun merkitys yhteisöllisenä ja yhteiskunnallisena kasvattajana on merkityksellinen. (Nivala & Ryyänen 2019.)

Toiminnallisen päivän aikana järjestettävä toiminta oli sosiaalipedagogista toimintaa. Tukemalla lasten ryhmäytymistä pyrimme tukemaan myös heidän sosiaalista kasvua. Tukemalla ukrainalaisten lasten ryhmäytymistä aikaisessa vaiheessa pyrimme ennaltaehkäisemään syrjäytyneisyyttä ja tukemaan yhteisöllisyyttä.

3.9 Toiminnan juurruttaminen yritystoimintaan

Erilaisissa palvelumuotoilu- ja kehittämisprojekteissa ei riitä pelkkä onnistunut projekti, vaan tuote pitää saada myös onnistuneesti juurrutettua. (Mäntyneva 2016, 12.) Juurruttamisella tarkoitetaan prosessia, joka tähtää innovaation käyttöönoton edellytysten luomiseen. Siinä on kysymys innovaation ja sen ympäristön molemminpuolisesta sopeuttamisprosessista. Monesti uusien innovaatioiden käyttöönotto vaatii uusien ajattelutapojen luomista, uusia tapoja organisoida ja toimia, mihin juurruttamisella pyritään vaikuttamaan. Erityisesti radikaalit innovaatiot vaativat tavallisesti juurruttamista kehittämistoiminnan menetelmänä. (Kivisaari ym. 1999.)

Green care -toiminnan ja ajatusmallin juurruttaminen oli yksi toiminnallisen opin-
näytetyön keskeisimmistä tavoitteista. Juurruttamisen osoitimme hakemalla yritystoiminnalle Green Care -laatumerkin. Laatumerkki osoittaa, että Green Care -toimintaa tuotetaan Lumokuussa tavoitteellisesti ja ammattitaidolla.

4 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN JA KUVAUS

Tavoitteena oli järjestää toiminnallinen päivä ala-aste ikäisistä, pyhäjärvisistä ja ukrainalaisista lapsista koostuvalle ryhmälle/ryhmille. Toiminnallinen päivä järjestettiin hyödyntäen luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä Lumokuun hevostilalla. Green Care -menetelmät ovat osoittaneet tutkimuksissa merkittäviä hyvinvointivaikutuksia ja on toimiva keino lasten toiminnallisen päivän järjestämiseen. Luonnolla on aktivoiva vaikutus, jolla pyrimme motivoimaan lapsia toimimaan yhteistyössä keskenään. Tämän lisäksi Suomen luonto voi itsessään olla elämyksellinen maahanmuuttajalle.

Toiminnallisen päivän jälkeen selvitimme lasten kokemusten pohjalta, miten luonto- ja eläinavusteiset menetelmät sopivat maahanmuuttajalasten ryhmäytymisen tueksi ja ala-asteikäisten lasten toiminnallisen päivän järjestämiseen.

Toiminnallisen päivän ja sieltä keräämämme palautteen avulla selvitimme Green Care -toiminnan kannattavuutta ja kysyntää Pyhäjärvellä. Tämä toiminnallinen opinnäytetyö toi myös samalla yritykselle mahdollisuuden markkinoida toimintaansa mahdolliselle yhteistyötahoille.

Toiminnallisen opinnäytetyön keskeisimpänä tarkoituksena oli kehittää Lumokuun yritystoimintaa ja näin luoda yritystoiminnalle pohjaa uusille ja kannattaville Green Care -palveluille Pyhäjärvellä. Tämän lisäksi tärkeänä tavoitteenamme oli tukea ukrainalaisten lasten ryhmäytymistä ja lisätä yhteisöllisyyttä luokassa. Toteuttaessamme toiminnallista opinnäytetyötä pyrimme luonto- ja eläinavusteisin menetelmin saamaan pyhäjärviset ja ukrainalaiset lapset tutustumaan paremmin toisiinsa ja toimimaan yhteistyössä keskenään. Näin tarkoituksenamme oli luoda yhteisöllisyyttä luokassa. Toiminnallisen päivän onnistuminen mahdollistaa yritykselle uusia kontakteja ja yhteistyötahoja, mikä tukisi yrityksen kehittymistä.

4.1 Opinnäytetyön menetelmät

Toiminnallisen opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteuttiin Lumokuun tallilla. Sosiaalialalla toimimiseen liittyy vahvasti osallisuuden tukeminen ja edistäminen. Osallisuuteen kuuluu mahdollisuus saada oma äänensä kuuluviin ja vaikuttaminen itseään koskeviin asioihin. Osallistujalle pitäisi tarjota mahdollisuus osallistua itseään koskeviin päätöksiin. (Talentia 2017, 16–17.) Osallisuuden huomioidaksemme järjestimme ennen toiminnallista päivää koululla Living Lab -tapahtuman. Living Lab -tapahtumassa keräsimme tietoa, mitä toiveita lapsilla on päivän suhteen. Kielimuurin vuoksi joudumme kehittämään tiedon keruuseen erilaisia menetelmiä. Käytettävissämme oli opettajana toimiva tulkki, mutta tiedon keruuta toteutimme myös kuvallisin keinoin.

Sen lisäksi, että pyrimme kuvia hyödyntäen pienentämään kielimuurin tuomia haasteita, kuvat olivat myös muilla tavoin tärkeitä lasten kanssa kommunikoinnissa. Lapsen ajattelu on aluksi visuaalista, minkä takia lapsen on helpompi ymmärtää visuaalisia kuin verbaalisia ärsykeitä. Tämän lisäksi kuvat tuovat myös pedagogisen näkökulman lasten kanssa kommunikoinnissa. Kuvat helpottavat sisällön ymmärtämisen lisäksi muistiin painamista ja mieleen palauttamista. Kuvat voivat myös estetiikan kautta luoda myönteisiä asenteita ja lisätä

lasten mielenkiintoa. (Hautamäki 2022, 24.) Lasten mielenkiinnon ja motivaation herättäminen oli yksi tärkeä tavoite, mihin Living Lab -tapahtumalla tähtäsimme.

Opetussuunnitelmassa painotetaan monikielisten mahdollisuutta kehittyä yhteiskunnan tasapainoiseksi ja yhdenvertaiseksi jäseneksi. Opetuksessa ja muussa koulun toiminnassa pyritään tukemaan oppilaan itsetunnon- ja identiteetin kehittymistä. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 90.) Toiminnallisen päivän toteutimme mahdollisuuksien mukaan lasten toiveiden pohjalta. Päivään toteutimme erilaisia tehtäväpisteitä, joissa lapsilla on luontoavusteisin menetelmin toteutettua aktiviteettia. Vaihtoehtoisia toimintoja päivään oli:

- Valjakkoajo
- Ratsastus
- Maa- Meri-Laiva- Peli koiran kanssa
- Risumajan rakennus metsään/kilpailu parhaasta majasta
- Kädentaidot
- Uinti
- Makkaran ja vaahtokarkkien paistaminen
- Vapaa leikkiminen

Ryhmiä sekoitettiin, jotta maahanmuuttaja taustaiset lapset pääsivät tutustumaan toisiinsa ja pääsimme toteuttamaan ryhmäytymistä. Päivän jälkeen keräsimme palautetta päivästä Webropol- kyselyn avulla. Olimme kartoittaneet tulkkausapua Suomen kääntäjien ja tulkkien liitosta, jolloin saimme kyselyn kysymykset ja vastaukset käännettyä. Kyselyn toteutimme koulun kanssa yhteistyössä tapahtuman jälkeen koulupäivän aikana. Näin saimme varmistettua kyselyn vastausten saamisen. Webropol- kyselyn avulla saimme kerättyä palautetta ja analysoitua päivän onnistumista.

Webropol- kyselyn sisältämät kysymykset lapsille:

1. Kuinka onnistunut päivä oli mielestäsi?
2. Koitko saaneesi päivän aikana uusia kavereita?
3. Vaikuttiko päivä mielestäsi ryhmähenkeen positiivisesti?
4. Osallistuisitko tällaiseen päivään uudestaan?
5. Mikä oli päivässä mielestäsi parasta?
6. Arvioi ohjaajien toimintaa?

7. Saitko vaikuttaa mielestäsi riittävästi päivän sisältöön?

Webropol- kyselyn sisältämät kysymykset opettajille:

1. Kuinka onnistunut päivä mielestäsi oli?
2. Kuinka hyvin ohjaajat huomioivat turvallisuuden päivässä?
3. Huomioitiinko lasten toiveet päivän kulussa?
4. Haluaisitko tällaista toimintaa olevan kouluille enemmänkin tarjolla?
5. Tuliko päivässä hyvin esille luonto- ja eläinavusteiset arvot?
6. Koetko, että päivä tuki lasten ryhmäytymistä?
7. Vapaa palaute ohjaajille.

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuotekehittäminen, jolloin tapahtuman toiminnan juurruttamiseen ja sen osoittamiseen yrityksen pyrkimyksenä oli saavuttaa Green Care Finland ry:n ylläpitämä Green Care -Voima laatu-merkki. Lumokuu Ay on Green Care Finlandin jäsen. LuontoVoiman -laatu-merkillä Lumokuu Ay pystyy osoittamaan, että palvelu on tuotettu ammattitaidolla, toiminnalla on tavoitteet ja se on tuloksellista. Laatu-merkkiin on neljä erillistä ajankohtaa ja se myönnetään vain toiminnassa olevalle toiminnalle. Opinnäytetyön toiminnallista päivää hyödynsimme hakuprosessissa. (Green Care Finland s.a.)

Toiminnallinen päivä toteutettiin 5.9.2022. Tämän lisäksi haimme Lumokuulle LuontoVoima- laatu-merkkiä Green Care Finlandin kolmanteen hakujaksoon mennessä, joka oli 31.8.2022. Jouduimme kuitenkin täydentämään laatu-merkkihakemusta ja lopullisen päätöksen laatu-merkistä saimme joulukuussa 2022.

4.2 Toiminnallisen päivän kulut

Toiminnalliselle päivälle tuli kuluja, joiden kustannuksista vastasi Lumokuu Ay markkinointi tarkoituksessa. Matkakuluista ja matkan ajasta vastasi koulu. Kukurakenne koostui:

1. LuontoVoima- laatu-merkki: 400 € (Mikrotoimijat)
2. Tulkkipalvelut: noin 40 € + alv
3. Ruokakulut: noin 50 €

Erilisiä lupia ei tapahtumalle vaadittu. Tapahtumista, jotka eivät aiheuta sivullisille sekä ympäristölle haittaa ei tarvitse erikseen ilmoittaa. (poliisi 2022). Yrityksellä on toiminnan vakuutus, joka kattoi tapahtumapäivän. Koulu vastasi koulun puolesta tarvittavista luvista ja vakuutuksista.

5 OPINNÄYTETYÖN TOIMINNALLINEN TOTEUTUS

Toiminnallisen kokonaisuuden yksi keskeisimmistä asioita oli saada lapset aktivoitua itse suunnittelemaan toiminnallista päiväänsä. Toiminnallisen opinnäytetyön oleellinen tekijä on, että sen eri vaiheissa on mukana toimijoita kehittämässä toimintaa. Tämä onkin toiminnallisen ja tutkimuksellisen opinnäytetyön yksi keskeisimmistä eroista. Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä toimija on mukana vain jossain tiedonhankinnan vaiheessa, esimerkiksi haastattelu tilanteessa. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on myös muista elementtejä, jotka toteutuvat vain sosiaalisessa kohtaamisessa muiden henkilöiden kanssa. Toiminnallinen opinnäytetyö tapahtuu dialogisessa vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kesken. Toiminnallinen opinnäytetyö vaatii konkreettista keskustelua, toiminnan suuntaamista, arviointia, palautteen saantia ja antoa, sekä vertaistukea toimintaan liittyvässä ympäristössä. (Salonen 2013, 6.)

5.1 Living Lab ja päivän aikataulu

Järjestimme Living Lab -tapahtuman 29.8.2022 Ikosen koululla. Ryhmän kokoonpanoon tuli viimehetken muutoksia, minkä takia ryhmäläisten ikä vaihtelee 6-vuotiaasta 14-vuotiaisiin. Ryhmämme koostui pääasiassa ukrainalaisista lapsista, mutta sisälsi myös muutaman pyhäjärvisen lapsen. Ryhmä koostui kokonaisuudessaan 16 lapsesta, jotka osallistuivat toiminnalliseen päivään Lumokuun tilalla. Näillä ryhmän sisällä tapahtuvilla muutoksilla vastasimme koulun tämänhetkiseen tarpeeseen, koska heillä ei sillä hetkellä ollut mahdollisuutta rajata päivään osallistuvia pelkästään ala-aste ikäisiin lapsiin. Ryhmän sisäiset muutokset eivät kuitenkaan vaikuttaneet toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksiin ja tavoitteisiin, jotka olivat Lumokuun yrityksen luonto- ja eläinavusteisten palveluiden kehittäminen ja markkinointi, sekä lasten ryhmäytymisen tukeminen.

Living Lab -tapahtuman alussa esittelimme lapsille ja opettajille itsemme, kerroimme Lumokuun yrityksestä ja opinnäytetyömme tarkoituksesta. Olimme etukäteen tehneet lyhyen Power Point -esityksen (ks. liite 1), missä lyhyesti kerroimme sekä suomeksi, että ukrainaksi Lumokuun yrityksestä ja sen toiminnasta. Ukrainalaisten opettaja toimi meille tämän päivän aikana tulkkina. Living lab -tapahtuman päätavoitteena oli tukea lasten osallistumista päivän toiminnan suunnitteluun. Osallisuudella tarkoitetaan esimerkiksi mahdollisuutta kuulua ryhmään ja yhteisöön, sekä mahdollisuutta vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Osallisuus mahdollistaa myös yhdessä tekemisen, sekä yhteisen hyvän tuottamisen ja jakamisen (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2022). Opinnäytetyömme tavoitteena on tukea lasten ryhmäytymistä, minkä takia osallisuuden tukeminen ja huomioiminen on erittäin tärkeää.

Lasten osallistumisen päivän toiminnan suunnitteluun toteutimme äänestyskellä. Olimme etukäteen tulostaneet kuvia eri aktiviteetti vaihtoehdoista, joista lapset saivat itse valita kolme heitä eniten kiinnostavaa aktiviteettia. Näitä eri vaihtoehtoja olivat erilaisia leikkejä koiran kanssa, makkaran paistoa, uimista ja saunomista, valjakkoajoa ja hevosen hoitoa, ratsastusta ja hevosen hoitoa, majan rakentamista ja askartelua. Näistä eri vaihtoehtojista makkaran paisto, erilaisia leikkejä koiran kanssa, sekä ratsastus ja hevosen hoito saivat eniten ääniä. Tämä tulos oli meistä yllättävä, koska odotimme että esimerkiksi saunominen ja uiminen olisi ollut lasten suosiossa.

Kuva 1 ja 2. Äänestyksessä hyödyntämämme kuvat

Lopullisen äänestyksen jälkeen nuoret innostuivat vielä ehdottamaan “extra-aktiiviteettia” päivään. Heidän toiveensa oli, että majan rakentaminen sisältyisi vielä päivän ohjelmaan. Tämä osoittaa, että Living Lab -tapahtuma oli toteutettu onnistuneesti, koska lasten innostaminen ja mielenkiinnon herättäminen oli myös juuri sitä, mihin tällä toiminnalla pyrimme. Tapahtuman lopuksi jaoimme lasten huoltajille tarkoitetut kirjeet (ks. liite 2 ja 3) joissa kerromme vielä myös huoltajille opinnäytetyöstämme ja sen tarkoituksesta, sekä päivän mahdollisesta sisällöstä. Tämän lisäksi huoltajat täyttävät kirjeeseen tarvittavat tiedot esimerkiksi lapsen allergioista tai sairauksista, jotka meidän olisi oleellista tietää ja ottaa huomioon päivää järjestäessä. Tämän Living- lab tapahtuman ja opettajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta suunnittelemme lopullisen suunnitelman toiminnallisen päivän sisällöstä. Järjestimme toiminnallisen päivän 5.9.2022 ja se piti sisällään ratsastusta, koirien kanssa pelailua, majan rakentamista ja makkaran paistoa.

Kuva 3. Living lab- äänestyksen tulokset

Päivän lopullinen aikataulu:

Klo 8.45 Kokoontuminen lumokuun tilalle ja käymme yhdessä läpi päivän sisällön.

Klo 8.45–9.30 Pelaamista koirien kanssa.

Klo 9.30–10.30 Jakaantuminen kahteen eri ryhmään. Toinen ryhmä lähtee ratsastamaan ja toinen ryhmä rakentamaan majaa.

Klo 10.30–11.30 Makkaran paistoa koko ryhmän kanssa.

Klo 11.30–12.30 Toinen ryhmä ratsastamaan ja toinen ryhmä rakentamaan majaa.

Klo 12.50 Kokoontuminen koko ryhmän kanssa yhteen. Käydään läpi majan rakennuskilpailun tulokset ja jaetaan osallistujille palkinnot. Päivän päätteeksi pyysimme opettajia täyttämään lasten kanssa webropol- kyselyn jonkun heille sopivan tunnin aikana.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja tietoturva

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen kuuluu ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleisiin periaatteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimukseen tai kehittämiseen osallistumisen tulee olla aina vapaaehtoista. (Vilkkä 2021, 115.) Tätä periaatetta kunnioittaen hankimme lasten huoltajilta kirjallisen suostumuksen opinnäytetyöhömmme osallistumisesta.

Yksi tärkeimmistä tutkimuseettisistä normeista on myös ihmisen yksityisyyden suojaaminen, mikä myös edellyttää aina osallistujan informoimista ennen aineiston kokoamista (Vilkkä 2021, 116). Informoimme opinnäytetyöhömmme osallistuneita lapsia opinnäytetyöstämme ja sen tarkoituksesta Living Lab- tapahtumassa. Tämän lisäksi lähetimme lasten mukana heidän huoltajilleen kirjeen, jossa kerroimme opinnäytetyöstämme ja sen tarkoituksesta. Kerroimme myös mitä tietoja tulemme käyttämään toiminnallisessa opinnäytetyössämme, mitä henkilötietoja keräämme ja miten niitä käsittelemme. Rekisteri ja tietosuojaseloste tulee olemaan myös nähtävissä toiminnallisen päivän aikana (ks. liite 4).

Päivän turvallisuuden ja eettisyyden takaamiseksi jouduimme jonkin verran käsittelemään lasten ja heidän huoltajien henkilötietoja, minkä takia meidän vastuumme henkilötietojen käsittelijöinä oli huolehtia, että tietoja käsitellään luottamuksellisesti ja lainmukaisesti. Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tietoja, jotka liittyvät tunnistettavissa olevaan henkilöön. Näitä tietoja voivat olla esimerkiksi puhelinnumero, osoitetiedot ja erilaisia sairauksia koskevat tiedot. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2022.)

Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden, ja ne on säilytettävä sellaisessa muodossa, että henkilö on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tarkoituksentoteuttamista varten. Tämän lisäksi tietoja on käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti. (Tietosuojavaltuutetun toimisto, 2022.) Keräsimme henkilötietoja näitä periaatteita kunnioittaen ja huolehdimme, että vain meillä opinnäytetyön tekijöillä oli pääsy näihin kerättyihin henkilötietoihin. Keräsimme vain ne henkilötiedot, jotka olivat oleellisia toiminnallisen päivän turvallisuuden kannalta. Toiminnallisen päivän jälkeen henkilötiedot hävitettiin asianmukaisesti silppurilla.

6 PÄIVÄN ALOITUS

Ennen päivän aloitusta olimme suunnitelleet päivän rungon ja sopineet avustajien kanssa päivän tulevat aikataulut. Olimme myös opettajan toiveesta lähettäneet ukrainalaisten luokalle toiminnallisen päivän keskeistä sanastoa, jotta he pystyivät etukäteen harjoittelemaan niitä tunnilla. Avustajia tarvitsimme päivän tiukan aikataulun takia hevosten siirtoihin, koiran pois viemiseen sekä tulen laittoon ruokailupisteelle. Ennen toiminnallista päivää sovimme myös työnjaot ohjaajien kesken. Ohjaajista Heidille oli päivän aikana käytössä olevat eläimet tuttuja. Tämän takia oli luontevaa, että Eveliina oli aloituksessa ohjausroolissa henkilö, joka kertoi päivän kulun ja muut päivään liittyvät asiat, kun taas Heidi oli enemmän vastuussa eläinten parissa liittyvästä toiminnasta.

Eläinavusteisuus voi lisätä osallistujan motivaatiota toimintaan ja auttaa vuorovaikutuksen ottamisessa. (Ervast & Raukola-Lindblom 2021 86–88.) Tämän vuoksi koimme hyödylliseksi, että koira oli paikalla heti luokan kokoontuessa pihapiiriin. Alkuun tarkastimme pelkäisikö kukaan koiria ja saisiko koira käydä haistelemassa osallistujia, vai haluaisiko joku koiran pysyvän kauempana. Näin pyrimme luomaan turvallisen ja luottavaisen olon kaikille osapuolille.

Päivän aikana käytössä ollut koira Nitro on vasta yksivuotias, joten halusimme tehdä tilanteesta myös koiralle mahdollisimman mielekkään. Nitro oli hihnassa, koska pyrimme huomioimaan myös mahdollisen pelon koiraa kohtaan. Kenellekään ei aiheutettu tilannetta, jossa koira on pakko kohdata ilman omaa suostumusta. On myös tärkeää, että ohjaajalla on riittävästi kokemusta koirasta, jotta

hän osaa arvioida koiran halua työskentelyyn. Tämän lisäksi koiran peruskoulutuksen tulisi myös olla hyvällä tasolla. Kokonaisvaltainen asioiden huomioiminen lisää eläimen kanssa toimimisen turvallisuutta (Ervast & Raukola-Lindblom 2021, 184–189.)

6.1 Koiran kanssa pelaaminen

Päivän aloituksen jälkeen siirryimme ratsastuskentälle pelaamaan koiran kanssa. Koiran kanssa olemisen on havaittu vähentävän stressiä ja ahdistusta, minkä takia toiminnallinen päivä oppilaiden kanssa oli hyvä aloittaa koiran kanssa pelaamisella. Näin pyrimme lieventämään kaikkien osapuolien mahdollista jännitystä hyödyntämällä koiran läsnäolon rauhoittavia vaikutuksia. Esimerkiksi eräässä tutkimuksessa kokeiltiin, voisiko kymmenen minuutin vuorovaikutus koiran kanssa lieventää opiskelijoiden stressiä ja vähentää ahdistuneisuutta. Tutkimustulokset olivat lupaavia ja koiran havaittiin tuovan positiivisia vaikutuksia opiskelijoiden stressitasoon ja mielialaan. (Machová ym. 2020, 1.)

Ensimmäisenä pelasimme MAA-MERI-LAIVA-peliä. Olimme kiinnittäneet ratsastuskentän tolppiin kyltit, jossa luki MAA-MERI-LAIVA suomeksi sekä ukrainaksi. Näin pystyimme helpottamaan ukrainalaisille pelin kulkua. Ennen pelin aloitusta luokan opettaja kertoi pelin säännöt ukrainaksi. Pelasimme myös hetken peliä ilman, että kukaan tippui pelistä pois, jotta kaikki saivat hetken pelata ja harjoitella pysähtymiskohtia. Peli eteni niin, että koira oli etukäteen opetettu pyöräyttämään taskullista noppaa, johon oli laitettu laput. Koira pyöräytti tasuillaan noppaa käsky sanalla ”noppa” ja ohjaajista Eveliina ilmoitti, mikä kohde noppaan tuli. Näin ohjaajista Heidi pystyi keskittymään koiraan. Alkuun haastetta meinasu luoda koiran innokkuus juokseviin lapsiin sekä opettajiin, minkä takia ”noppa” tehtävä meinasu unohtua. Pian kuitenkin koira saatiin innostumaan tehtävästään ja noppa pyöri reippaasti.

Kuva 4. Nitro ja noppa

Saatuamme MAA-MERI-LAIVA-pelin päätökseen kokoonnuimme taas yhteen ja rupesimme kertomaan seuraavan vaiheen etenemistä. Tähän väliin kysyimme osallistujilta saisiko koira olla hetken vapaana. Näin mahdollistimme myös vapaan vuorovaikutuksen koiran kanssa, sekä koiralle pienen tauon tekemiseen. Eläinavusteinen toiminta on eläimelle kuormittavaa toimintaa, eikä sen tuomaa stressitasoa voida tarkalleen todentaa. Siksi on tärkeää huomioida myös eläimen hyvinvointi toiminnassa ja tarjota sille mahdollisuus poistua tilanteesta. (Ervast & Raukola-Lindblom 2022, 153.)

Nitro osoitti hienosti huomiotaan jokaiselle ryhmäläiselle ja kävi hetken alueelta pois. Pian Nitro tuli kuitenkin luokse jo osoittamaan, että on halukas jatkamaan toimintaa. Eläinavusteisessa toiminnassa olisi tärkeää huomioida eläimen rooli ja merkitys. Eläimen roolin ollessa objektiivinen toiminnassa voi vuorovaikutus jäädä vähäiseksi. Eläimen noustessa työkaveriksi toimintaan ja toiminnan tullessa suunnitelmalliseksi voidaan eläimelle opettaa erilaisia taitoja, jotka laskevat eläimen stressitasoa toiminnassa ja sen rooli kasvaa vuorovaikutustilanteissa. (Parkkisenniemi & Rimppi 2022, 143–145).

Kuva 5. Noppa

Seuraavana liikuntamuotona meillä oli pieni jumppahetki. Nopassa oli tällä kertaa numerot. Jälleen opettaja toimi tulkkina meille, kun kerroimme säännöt. Kerroimme oppilaille, että he saavat päättää liikkeen, mutta Nitro päättää montako kertaa liike tehdään. Ei mennyt kauaa, kun oppilaat innostuivat ehdottamaan erilaisia liikkeitä aina kyykyistä punnerruksiin. Innokkuutta löytyi ja Nitrokin pääsi osalliseksi liikuntaan, kun oppilaat ottivat sen mukaan juoksemaan kenttää ympäri.

Toiminnan päättyessä Nitro pääsi kotiin lepäämään ja ryhmä jaettiin kahteen erilliseen ryhmään ikä perusteisesti seuraavaa toimintaa varten. Ryhmät jaettiin vanhempien ja nuorempien oppilaiden kesken ja nimesimme ryhmät vanhempien ryhmäksi ja nuorempien ryhmäksi. Kumpikin ryhmä koostui pääasiassa ukrainalaisista oppilaista, mutta kummassakin ryhmässä oli vähintään yksi suomalainen oppilas mukana. Seuraavat päivän aktiviteetit toteutimme siten, että nuorten ryhmän ollessa ratsastamassa, vanhempien ryhmä oli samaan aikaan toisen ohjaajan kanssa majan rakennuksessa läheisessä metsässä. Yhteisen ruokatauon jälkeen ryhmien aktiviteettejä vaihdettiin, jotta jokainen pääsi sekä ratsastamaan, että majaa rakentamaan. Näihin aktiviteetteihin oli kummallekin ryhmälle varattu yksi tunti aikaa.

6.2 Nuorempien ryhmä ratsastuksessa

Seuraavana eläinavusteisena toimintana meillä oli hevosen hoitaminen ja ratsastus. Ensimmäisenä lähdimme tallille nuorempien ryhmän kanssa. Hevosen

kanssa toimimiseen olimme sopineet Valo -luokan opettajan mukana olon, koska turvallisuus syistä oli tärkeää saada ohjeistukset käännettyä oppilaille nopeasti. Eläinavusteinen toiminta ja erityisesti hevosen kanssa toimiminen vaatii ohjaajalta tilannetajua, ryhmän ohjaamisen taitoa sekä eläimen lukutaitoa. Ohjaajan tulee kyetä hallitsemaan ryhmä, tilanteen turvallisuus, ilmapiiri sekä eläimen reagointi. Ohjaajan on myös kyettävä toimimaan ennakoimattomassa tilanteessa (Mickelsson 2022, 63–65.)

Tallille kävellessämme ei matka edennyt suunnitellusti, koska oppilailla oli niin paljon nähtävää ja kosketeltavaa. Matkalla arvuuttelimme minkä värinen hevonen meitä olisi odottamassa. Hankaluutta tilanteessa tuotti oppilaiden innokkuus ja halu keskustella ohjaajan kanssa. Puhelimessa oleva Voice translator -sovellus ei toiminut odotetulla tavalla vaan puheen kääntäminen kesti hetken aikaa. Opettajan avustuksella oppilaat pystyivät kommunikoimaan ohjaajan kanssa ja ohjaaja vastaamaan oppilaiden kysymyksiin. Aluksi otimme Roosan nimisen hevosen käytävälle yhdessä harjattavaksi. Ohjaaja kertoi, miten ollaan turvallisesti hevosen lähettyvillä. Jokainen oppilaista oli innokkaana hoitamassa Roosaa. Yhdessä toimiminen talliympäristössä auttaa luomaan luottamuksellista suhdetta. (Mickelsson 2022, 67.)

Hevosavusteinen toiminta voi olla monenlaista hevosen kanssa tapahtuvaa toimintaa aina läsnäolosta, harjauksesta ratsastukseen tai ajamiseen. Hevosavusteisessa toiminnassa tavoitteena ei ole niinkään hevosiin liittyvien taitojen opettelu, vaan tavoitteet on asetettu muihin elämän osa-alueisiin. (Oja 2022, 104) Saadessamme Roosan valmiiksi, siirryimme maneesille. Oppilaat malttoivat hienosti odottaa omaa vuoroaan päästä kokeilemaan ratsastusta. Ilmapiiri oli hyväntuulinen koko ajan ja oppilaat olivat kannustavia toisiaan kohtaan. Kaikki ratsastivat talutuksessa ja halusivat kokeilla myös ravia. Vaikka kieli-muuri esti osan kommunikoinnista, on nauru kuitenkin kaikille yhteinen asia.

Viimeisenä ryhmässä ratsastaneelle tiesimme odottamisen olevan vaikeaa, mutta hän selvisi hienosti odotusajasta, joka hänelle myös muistettiin kertoa. Oppilaalle aiheutti myös ravaaminen jännitystä. Hänelle kerrottiin, ettei ravaaminen ole pakollista, vaan jokainen tekee asioita, joihin on valmis. Oppilas kuitenkin rohkeni kokeilemaan ravaamista ja saikin muilta osallistujilta innokkaan

taputuksen. Oppilaan ratsastaessa teimme suunnitelman, että oppilas houkuttelee myös opettajan käymään selässä. Opettajalla oli jäänyt huono muisto lapsuudesta hevosista, koska hän oli tippunut hevosen selästä. Opettaja ei kuitenkaan voinut vastustaa oppilaan toivetta, vaan suostui nousemaan hevosen selkään ja uskaltautui jopa ravaamaan.

Toiminnassa on tärkeää, että työparina oleva hevonen on toimintaan soveltuva luonteeltaan ja koulutustasoltaan. Hevonen on laumaeläin ja peilaa käytöstään laumaan tai ihmiseen. (Oja, S, 2021, 106.) Ratsastus tuokiossa pelaaminen näkyi talutustilanteessa, kun hevonen otti askelrytmiä taluttajastaan. Tällöin ohjaaja pystyi määrittämään ravin tahtia niin, ettei vauhti kasvanut liian kovaksi, jos tasapaino vaikutti ratsastajalla horjuvan. Tällöin hevonen antoi luottamuksellisen mielikuvan itsestään, ja osallistujat antoivatkin palautetta hevosen hyväntuulisesta olemuksesta toiminnassa. Ratsastustuokion päätteeksi avustaja tuli hakemaan Roosan pois. Oppilaille oli tärkeää saada halata hevosta ja kiittää tuokiosta. Toiminnan jälkeen siirryimme yhteiseen makkaranpaisto hetkeen.

6.3 Vanhempien ryhmä ratsastuksessa.

Makkaranpaiston jälkeen, siirryimme vanhempien ryhmän kanssa maneesille, jossa meitä odotti seuraava hevonen. Olimme huomioineet ryhmille eri hevoset, jotta yhdelle hevoselle ei tule liian raskasta tuokiota. Fyysisesti kumpikin hevonen olisi jaksanut toiminnan suorittaa, mutta halusimme huomioida myös hevosen psyykkisen jaksamisen toiminnassa ja jatkuvuuden sille, etteivät hevoset menetä mielenkiintoa toimintaan, vaan jaksavat sitä tehdä toisillakin kerroilla. Hevonen tuotiin myös maneesille suoraan siitä syystä, ettei avustajamme joudu odottamaan liian kauan, vaan pääsi irtaantumaan muihin askareisiin. Aikamme ei olisi riittänyt hoitamaan hevosia maneesille ja sieltä pois.

Vanhempien ryhmässä oli yhtä iloinen ilmapiiri kuin nuorempienkin ryhmässä. Vanhempien ryhmässä odottelu aiheutti hiukan malttamattomuutta, vaikka hyvin kokonaisuutena jokainen jaksoikin odottaa. Vanhempien ryhmässä näkyi selkeästi myös epävarmuus esimerkiksi ravaamista kohtaan, mutta jokainen kuitenkin rohkeni sitä lopulta kokeilemaan. Vanhempien ryhmässä oppilaille oli myös tärkeää kuulla kuinka paljon ohjaaja itse ratsastaa, mitä onnettomuuksia ohjaajalle on tapahtunut ja muita hevosiin liittyviä asioita. Vanhempien ryhmä

olisi myös halunnut nähdä ohjaajan itsensä ratsastavan, mutta valitettavasti aikamme ei siihen riittänyt.

Työparina toimiva Sumu on nuori, vasta viisivuotias hevonen, mutta ammattilaisten toimesta peruskoulutettu sekä erittäin hyvä luontoinen. Sumua oli etukäteen koulutettu tilanteeseen, jossa ratsastaja vaihtuu useita kertoja. Työturvallisuus huomioiden on tärkeää, että hevosen koulutukseen on panostettu ja sille on opetettu myös hevosavusteiseen toimintaan tarvittavia taitoja. Ennakoimien tilanteissa on helpompaa, kun eläin on hyvin koulutettu, sen tuntee ja vuorovaikutussuhde on hyvä (Parkkisenniemi & Rimppi 2022, 142–143). Kaikkeenemme kuitenkin olleet osanneet varautua, mutta onneksi Sumu on niin hyväluontoinen ja kesti hienosti myös poikien ritarileikit selässään.

Ratsastaessamme yksi osallistujista kysyi, saisivathan he edes silittää hevosta ennen kuin lopetamme toiminnan. Ohjaaja oli unohtanut kertoa, että ratsastuksen päätteeksi oppilaat pääsevät vielä hoitamaan hevosen takaisin talliin. Kaikkien saatua kokeilla ratsastusta, lähdimme ryhmän kanssa tallille. Ryhmäläiset halusivat harjata Sumun ja osa halusi kokeilla syöttää hevosille myös porkkanoita. Tallilla ollessamme ryhmäläiset näkivät käytettyjä hevosen kenkiä. Osallistujat pyysivät opettajaa kysymään ohjaajalta, olisiko tallilla ylimääräisiä hevosen kenkiä heidän mukaansa. Osallistujien iloksi kenkiä löytyi iso kasa ja he saivat valita mieluisia kenkiä mukaansa. Vanhempien ryhmässä oli kaksi suomalaista oppilasta ja toinen heistä sanoi vievänsä toisessa ryhmässä olevalle luokkakaverilleen yhden kengän.

Kuva 6. Sumu

6.4 Ruokatauko

Nuorempien ryhmän ollessa ratsastamassa, vanhempien ryhmä oli suorittamassa toista aktiviteettia majan rakennuksessa. Ryhmien ensimmäisten aktiviteettien jälkeen pidimme koko ryhmän kanssa yhteisen ruokatauon makkaraa ja vaahtokarkkeja paistellen. Näiden lisäksi oppilaille oli myös tarjolla makaronisalaattia ja pillimehuja. Varasimme ruokatauolle tunnin aikaa, jotta kaikki ehtivät syödä rauhassa ja pitää riittävän tauon ennen aktiviteettien jatkumista. Riittävällä tauolla pyrimme siihen, että oppilaat jaksavat keskittyä taas ohjattuun toimintaan paremmin.

Tunnin mittaisella tauolla pyrimme myös siihen, että oppilailla olisi päivän aikana mahdollisuus myös vapaaseen leikkiin. Ryhmäytymisen näkökulmasta vapaa leikki on myös tärkeää, koska vapaan leikin aikana lapset luovat aktiivisesti omia asemiaan ryhmän jäseninä. Vapaa leikki antaa lapsille mahdollisuuden opetella ryhmässä tärkeitä sosiaalisia taitoja, kuten neuvottelutaitoja ja kykyä kuunnella kaikkia ryhmän osapuolia. (Kangas & amp; Fonsén 2018, 35–36.)

Ruokatauon pidimme ”Karvola” -nimisellä pihamaalla, jossa oppilailla oli mahdollisuus käydä katsomassa myös esimerkiksi kanoja. Tämän lisäksi Karvolan laaja pihamaa tarjoaa hyvät mahdollisuudet vapaaseen leikkiin ja tutkimiseen. Oppilaat pääsivät ruokailun jälkeen esimerkiksi keinumaan ja kiipeilemään kiipeilytelineessä. Myös vanhemmat oppilaat innostuivat leikkimään pienempien kanssa.

Kuva 7. Makkaranpaistoa

6.5 Majan rakennuskilpailu

Toiminnallisen päivän yksi aktiviteetti oli majan rakennuskilpailu. Päivän ensimmäisen aktiviteetin eli, koiran kanssa pelailun jälkeen kävimme tulkin avustuksella oppilaiden kanssa läpi ohjeistukset majan rakennukseen. Kilpailun ideana oli arvioida ryhmän toimintaa eri aihealueittain: ryhmän luovuutta ja kekseliäisyyttä, yhteistyötä ja toisten huomioimista, luonnon huomioimista ja turvallisuutta. Ohjeistuksen jälkeen oppilaat jaettiin kahteen eri ryhmään, vanhempiin ja nuorempiin. Kumpikin ryhmä koostui pääasiassa ukrainalaisista oppilaista. Kummassakin ryhmässä oli kuitenkin vähintään yksi suomalainen oppilas mukana toiminnassa. Majan rakentaminen tapahtui Lumokuun hevostilan viereisessä metsässä. Tähän aktiviteettiin oli varattu yksi tunti aikaa kummallekin ryhmälle.

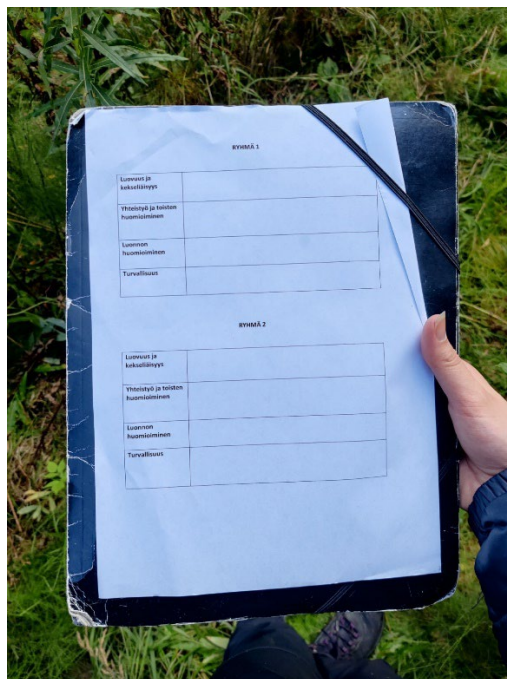
Majan rakentamisen tarkoituksena oli kannustaa oppilaita toimimaan yhteistyössä ja näin tukea heidän ryhmäytymistään. Luontoympäristön on havaittu tuovan monenlaisia, sekä fyysisiä että psyykkisiä hyvinvointivaikutuksia. Luonto lapsen sosiaalisena ja fyysisenä ympäristönä voi esimerkiksi tarjota mahdollisuuden rentoutumiseen, rauhoittumiseen ja itsetunnon vahvistumiseen (Polvinen ym. 2012, 13). Tämän takia luonto toimii erinomaisena ympäristönä lasten ryhmäytymisessä, koska luonnon rentouttava vaikutus voi mahdollisesti madaltaa kynnystä itselle vieraiden lasten kanssa toimimisessa. Tämän lisäksi leikki on lapsen tapa oppia ja käsitellä kokemaansa. Leikin kautta lapset harjoittelevat sosiaalisia suhteita ja tunne-elämän taitoja (Parikka-Nihti 2022). Tämä myös tukee tarkoitusta, mihin majan rakennuksella tähtäsimme. Tämän lisäksi luontoympäristöllä uskotaan olevan korvaamaton rooli aivojen kehityksessä ja sen uskotaan tarjoavan lapsille erityisiä mahdollisuuksia opetella sitoutumista ja riskien ottamista, sekä tukevan luovuutta ja itseluottamuksen vahvistumista. (Green spaces and cognitive development in primary schoolchildren 2015, 1.) Nämäkin ovat tärkeitä ominaisuuksia, jotka tukevat sosiaalisten taitojen kehitystä.

Ryhmäytymisen tukemisen lisäksi aktiviteetin aikana pääsimme myös tukemaan luontokasvatusta. Ennen majan rakentamista ohjeistimme oppilaita, että

he saavat majan rakennukseen käyttää vain maasta löytyviä oksia, eikä esimerkiksi sammalta saa repiä maasta tai puista katkoa oksia. Luonnon huomioiminen oli osa kilpailun arviointia. Oppilaat saivat käyttää majan rakentamiseen myös meidän tuomia naruja.

Päivän tiukan aikataulun takia majan rakentaminen ja ratsastus jouduttiin aika-
tauluttamaan siten, että Eveliina ohjasi oppilaita majan rakennuksessa, kun taas Heidi ohjasi samaan aikaan ratsastusta Lumokuun maneesilla. Turvallisuus syistä tulkkina toimiva opettaja oli tällöin Heidän mukana ratsastuksessa. Tästä syystä Eveliina hyödynsi oppilaiden kanssa kommunikoidessa kielen kääntäjä -sovellusta. Tämän lisäksi pari vanhempaa oppilasta osasi puhua jonkin verran myös englantia, joten oppilaiden kanssa pystyi kommunikoimaan vähän myös englanniksi. Kielimuuri toi jonkin verran haasteita kommunikointiin, mutta ei ollut sille este. Eveliinan mukaan majan rakennukseen tuli myös kaksi opettajaa, jotka auttoivat omalta osaltaan ohjaamisessa. Tämän lisäksi opettajia myös osallistutettiin aktiviteettiin ja he toimivat kilpailun tuomareina.

Kuva 8. Kilpailun arviointilomake

6.6 Vanhempien ryhmä majan rakennuskilpailussa

Vanhempien ryhmä koostui kahdeksasta vähän vanhemmasta, noin 10–14-vuotiaasta oppilaasta. Alkuun oppilailla oli vähän vaikeuksia ryhtyä yhteistyöhön koko ryhmän kanssa, mistä syystä alkuun oli vähän havaittavissa ryhmän hajoamista pienempiin ryhmiin. Oppilaat selkeästi jakautuivat toimimaan niiden oppilaiden kanssa, jotka olivat heille ennestään tuttuja. Tähän jakautumiseen varmasti vaikutti myös oppilaiden eri ikä ja kielimuurin tuomat haasteet. Ohjaajien kannustamisen ja muistuttelun jälkeen oppilaat kuitenkin löysivät yhteisen tavan toimia ja suunnitella majan rakentamista. Suomalaiset oppilaat olivat selkeästi vähän ujompia ja vetäytyneempiä. Ukrainalaiset ottivat kuitenkin rohkeasti heihin kontaktia, ja esimerkiksi englantia puhumalla ja ohjaajien apua käyttämällä he saivat kommunikoida ja tehtyä yhteistyötä myös suomalaisten oppilaiden kanssa.

Alkuun vanhempien ryhmä yritti rakentaa isoa majaa naruja hyödyntäen useamman puun ympärille. Tämä ei kuitenkaan kommunikointi ongelmien takia lähtenyt onnistumaan. Yhteistyön lähdettyä toimimaan oppilaat muuttivat suunnitelmaa ja lähtivät rakentamaan pienempää majaa yhden puun ympärille. Tämän takia oli hyvä, että majan rakentamiseen oli varattu reilusti aikaa. Kielimuuri ja oppilaiden ikäerot huomioiden on täysin ymmärrettävää, että ryhmän yhteistyön muodostuminen vaatii jonkin verran aikaa. Yhteishengen löydyttyä majan rakennus tapahtui nopealla tahdilla ja ilmapiiri muuttui iloiseksi ja innostuneeksi. Lopputulokseksi saimme hienon majan, jonka sisälle saimme mahtumaan kuusi henkilöä. Oppilaat ottivat lopuksi innoissaan kuvia rakentamastaan majasta ja olivat selkeästi ylpeitä lopputuloksesta.

Kuva 9 ja 10. Vanhempien ryhmän rakentama maja.

6.7 Nuorempien ryhmä majan rakennuskilpailussa

Nuorempien ryhmä koostui vähän nuoremista, noin 6–8-vuotiaista oppilaista. Yhteisen ruokatauon ja makkaran paiston jälkeen lähdimme nuorempien ryhmän kanssa majan rakennukseen. Tästä ryhmästä kukaan ukrainalaisista ei osannut puhua suomea tai englantia, joten kommunikointi tapahtui vain kääntäjä -sovelluksen ja elekielen avulla. Kääntäjä -sovellus otti häiriötä ylimääräisestä melusta ja tuulesta, minkä takia se ei aina toiminut toivotulla tavalla. Tämä toi omat haasteensa ryhmän kanssa kommunikoinnissa, mutta tulimme kaikki kuitenkin lopulta ymmärretyiksi.

Heti toiminnan alussa oppilaat lähtivät vauhdikkaasti etsimään oksia ja paikkaa majan rakentamiseen, intoa ja energiaa löytyi koko ryhmästä. Oppilailla oli kuitenkin aluksi vaikeuksia orientoitua yhdessä tekemiseen ja suunnitteluun. Tässä huomasimme, että näin nuorilla ei ole vielä samalla lailla yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja kuin vähän vanhemmilla oppilailla. Tämän takia nuorempien ryhmä vaati hieman enemmän ohjausta yhdessä toimimiseen. Ohjaajat auttoivat oppilaat alkuun ja päättivät heille esimerkiksi paikan, mihin aloittavat majansa rakentamaan. Alkuvaikeuksien jälkeen yhteistyö lähti sujumaan hyvin ja ilmapiiri oli innostunut ja pirteä. Nuorempien oppilaiden ryhmä käytti majan rakentamisessa paljon mielikuvitusta ja monipuolisesti luonnon eri materiaaleja, kuten maahan kaatuneiden puiden kaarnaa ja käpyjä. Kaikki muistivat hyvin huomioida omalta osaltaan luontoa. Lopputulokseksi syntyi mielikuvituksellinen ja ryhmän oman näköinen maja.

Kuva 11 ja 12. Nuorempien ryhmän rakentama maja.

Päivän päätteeksi päätimme opettajien ja Eveliinan huomioiden pohjalta majan rakennuskilpailun voittajaryhmän. Opettajat olivat kiinnittäneet huomiota vanhempien ryhmän toiminnassa esimerkiksi seuraaviin asioihin: ”Alkukankeuden jälkeen luovuus syttyi.”, ”Yhteistyötä löytyi, kun kehoitettiin. Halua yhteistyöhön löytyi, mutta kielimuuri hankaloitti Kohteliaisuudesta erityismaininta.” ”Luonnon huomioiminen erinomaista, kaikki materiaalit maasta.” Nuorempien ryhmän toimintaa opettajat olivat taas kommentoineet esimerkiksi seuraavasti: ”Alkoi rytinällä. Mielikuvitusta riittää, mutta toteutus kaipaa ohjausta ”Monipuolinen materiaalien käyttö.”, ”Yhteisten päätösten teko kaipasi aikuisen apua”, ”Lopuksi kuitenkin yhteinen tekeminen löytyi.”.

Majan rakennuksen ideana ei ollut arvioida kumpi ryhmä tekee esteettisesti hienomman majan, vaan sen ideana oli arvioida ryhmän keskinäistä toimintaa ja luonnon huomioimista. Kumpikin ryhmä toimi lopulta hienosti yhteistyössä keskenään, mikä teki erittäin vaikeaksi päättää kilpailun voittajaryhmä. Nuorempien ryhmä, joka koostui nuoremmista oppilaista, hyödynsi kuitenkin laajemmin mielikuvitustaan ja luonnon eri materiaaleja. Tästä syystä päätimme, että nuorempien ryhmä voitti kilpailun. Tämä oli leikkimielinen kilpailu, mistä syystä kaikki oppilaat saivat kuitenkin palkinnon osallistumisesta, eikä kenenkään tarvinnut poistua paikalta tyhjin käsin.

7 WEBROPOL -KYSELYIDEN TULOKSET

Toiminnallisen päivän päätteeksi järjestimme oppilaille ja opettajille kyselyn, jonka kautta he pääsivät antamaan palautetta päivästä ja arvioimaan myös itse tavoitteiden saavuttamista. Kyselyä laadittaessa pyrimme asettamaan kysymykset oppilaiden vaihteleva ikätaso huomioiden, jotta kysely olisi jokaiselle mahdollisimman helppo täyttää. Suomalaisille oppilaille kysely toteutettiin suomeksi ja ukrainalaisille hyödynsimme kääntäjä- palvelua, jotta saimme kyselyn toteutettua heille ukrainaksi.

7.1 Oppilaille toteutettu kysely

Toiminnalliseen päivään osallistui yhteensä 14 oppilasta, mutta valitettavasti kolme heistä eivät sairastumisen johdosta päässeet osallistumaan kyselyyn. Tästä syystä kyselyyn vastanneiden oppilaiden kokonaismäärä on 11.

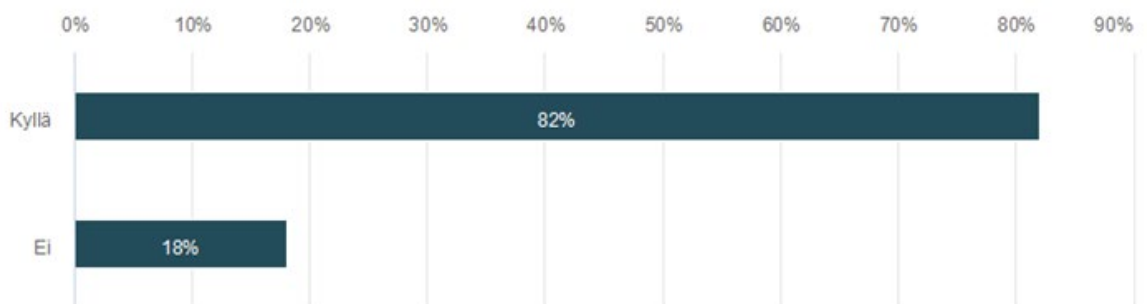
1. Kuinka onnistunut päivä mielestäsi oli?

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
10,0	10,0	10,0	10,0	110,0	0,0

Taulukko 1. Oppilaiden kysely 1.

2. Koetko, että sait päivän aikana uusia kavereita?

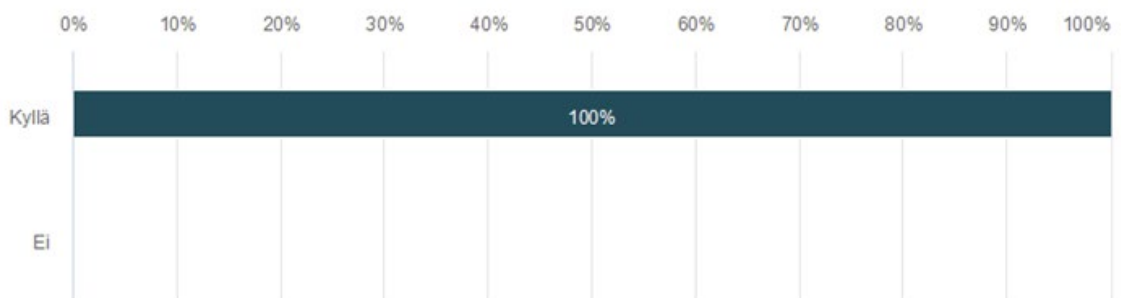
Toisessa kysymyksessä kysyimme oppilailta, saivatko he päivän aikana uusia kavereita. Tähän kaksi vastasi kielteisesti ja loput yhdeksän koki saaneensa myös uusia kavereita päivän aikana.

Taulukko 2. Oppilaiden kysely 2.

3. Vaikuttiko päivä mielestäsi ryhmähenkeen positiivisesti?

Kolmannessa kysymyksessä kysyimme oppilailta, että vaikuttiko päivä mielestäsi ryhmähenkeen positiivisesti. Kaikki kysymykseen vastanneet kokivat, että päivällä on ollut ryhmähenkeen positiivisia vaikutuksia.

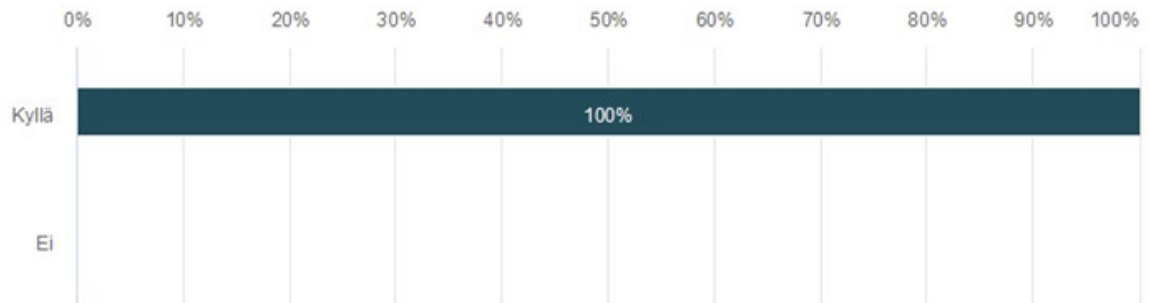

Taulukko 3. Oppilaiden kysely 3.

4. Osallistuisitko tällaiseen päivään uudestaan?

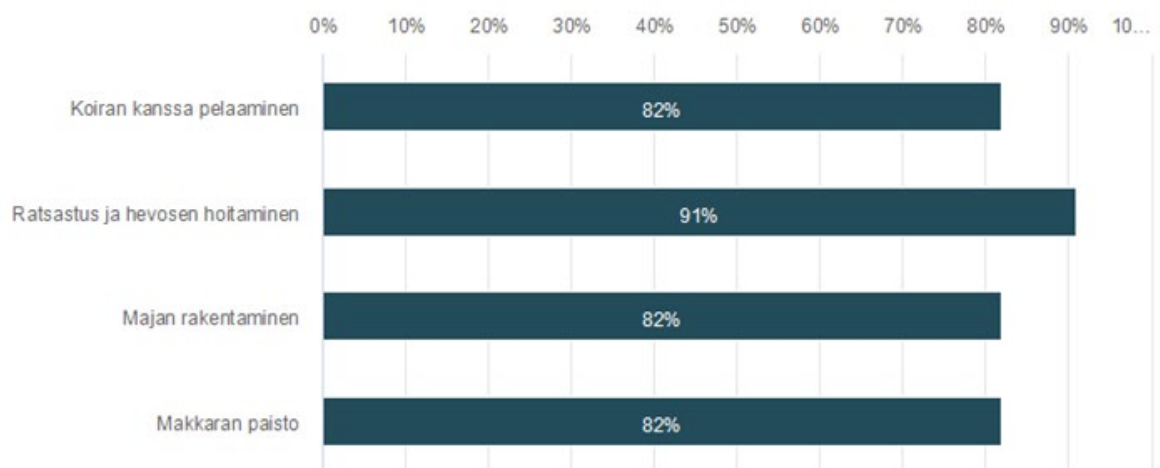
Neljännessä kysymyksellä halusimme tietää, osallistuisivatko oppilaat uudestaan vastaavanlaiseen päivään. Jokainen kysymykseen vastannut vastasi kysymykseen myönteisesti.

Taulukko 4. Oppilaiden kysely 4.

5. Mikä oli päivässä mielestäsi parasta? Voit valita myös useamman vaihtoehdon

Kyselyssä halusimme myös selvittää, mikä oli päivässä oppilaiden mielestä parasta. Vastausvaihtoehdoiksi laitoimme päivän eri aktiviteetit. Saamiemme vastausten perusteella kaikki päivän eri aktiviteetit ovat olleen melko tasapuolisesti mielekkäitä oppilaille, mutta ratsastus ja hevosen hoitaminen sai kuitenkin vähän enemmän ääniä kuin muut.

Taulukko 5. Oppilaiden kysely 5.

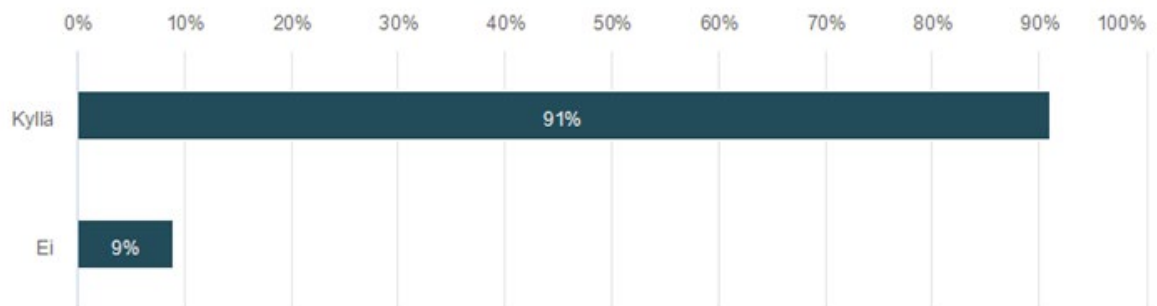
6. Arvioi ohjaajien toimintaa

Järjestämässämme kyselyssä oppilaat pääsivät myös arvioimaan ohjaajien toimintaa päivän aikana. Toiminta arvioitiin asteikoilla 1 (yritä vähän paremmin) ja 10 (hyvä).

Minimiarvo	Maksimi-arvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
10,0	10,0	10,0	10,0	110,0	0,0

Taulukko 6. Oppilaiden kysely 6.

7. Saitko mielestäsi vaikuttaa päivän sisältöön?

Taulukko 7. Oppilaiden kysely 7.

Lopuksi kysyimme oppilailta, pääsivätkö he mielestään vaikuttamaan päivän sisältöön. Tähän kysymykseen yksi kaikista vastanneista vastasi kielteisesti. Yksi toiminnalliseen päivään osallistuneista oppilaista ei päässyt osallistumaan järjestämäämme Living Lab -tapahtumaan ja oletamme, että kyseinen oppilas oli kysymykseen kielteisen vastauksen antanut oppilas. Tästä syystä oletamme, että kaikki Living Lab -tapahtumaan osallistuneet kokivat, että pääsivät vaikuttamaan päivän toiminnan suunnitteluun. Kokonaisuudessaan oppilailta saamamme palaute oli erittäin positiivista ja saimme lähes kaikkiin kysymyksiin parhaimman mahdollisen tuloksen.

7.2 Opettajille toteutettu kysely

1. Kuinka onnistunut päivä mielestäsi oli?

Toiminnalliseen päivään osallistui kolme opettajaa ja kaikki heistä vastasivat kyselyymme. Alun perin meillä oli tarkoitus toteuttaa kysely vain oppilaille, mutta ymmärsimme nopeasti, että toiminnan kehittämisen kannalta opettajilta saatu palaute olisi yhtä arvokasta kuin oppilailta saatu palaute. Ensimmäisenä kysyimme myös opettajilta, kuinka onnistunut päivä heidän mielestään oli asteikolla 1–10. Yksi opettajista antoi päivän onnistumiselle arvioksi 9, loput opettajista antoi täydet pisteet.

Minimiarvo	Maksimi-arvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
9,0	10,0	9,7	10,0	29,0	

Taulukko 8. Opettajien kysely 1.

2. Kuinka hyvin ohjaajat huomioivat turvallisuuden päivässä?

Kyselyssämme halusimme myös opettajien arvioivan, kuinka hyvin ohjaajat huomioivat turvallisuuden päivän aikana. Erityisesti lasten ja eläinten kanssa toimiessa turvallisuuden huomioiminen ja toteutuminen on erittäin tärkeää, mikä takia koimme tämän kysymyksen tärkeäksi. Päivän turvallisuuden huomioiminen arvioitiin asteikolla 1-10. Yksi opettajista antoi tähän kysymykseen arvioksi 9, loput antoivat täydet pisteet.

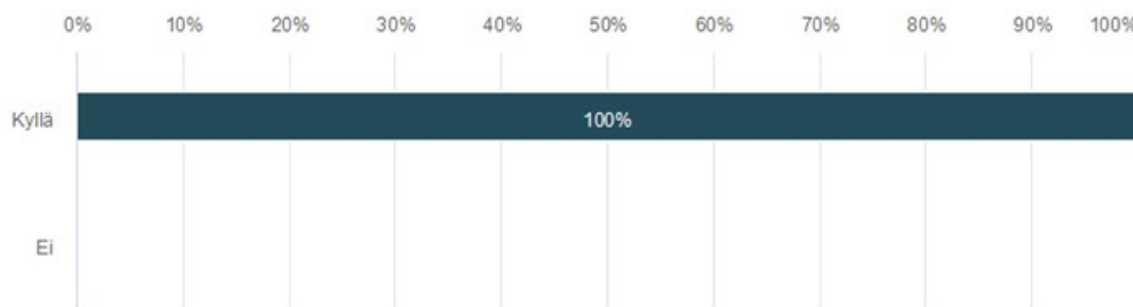
Minimiarvo	Maksimi-arvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
9,0	10,0	9,7	10,0	29,0	0,6

Taulukko 9. Opettajien kysely 2.

3. Huomioitiinko lasten toiveet päivän kulussa?

Opettajille järjestetyssä kyselyssä halusimme myös opettajien mielipiteen siitä, huomioimmeko oppilaiden toiveet päivää toteuttaessa. Kaikki opettajat olivat sitä mieltä, että oppilaiden toiveet huomioitiin päivän aikana.

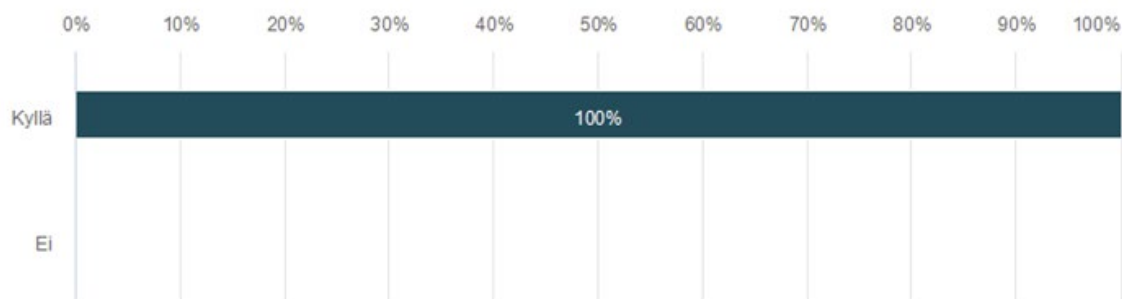

Taulukko 10. Opettajien kysely 3.

4. Haluaisitko tällaista toimintaa olevan kouluille enemmänkin tarjolla?

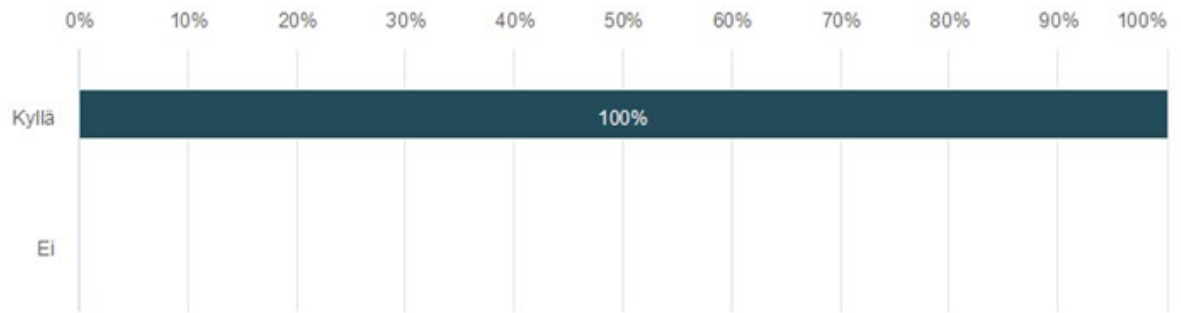
Opettajien kyselyssä halusimme myös selvittää, haluaisivatko opettajat enemmän vastaavaa toimintaa kouluille ja olisiko näin toiminnalle kysyntää enemmänkin. Kaikki opettajat vastasivat kysymykseen myönteisesti.

Taulukko 11. Opettajien kysely 4.

5. Tuliko päivässä hyvin esille luonto- ja eläinavusteiset arvot?

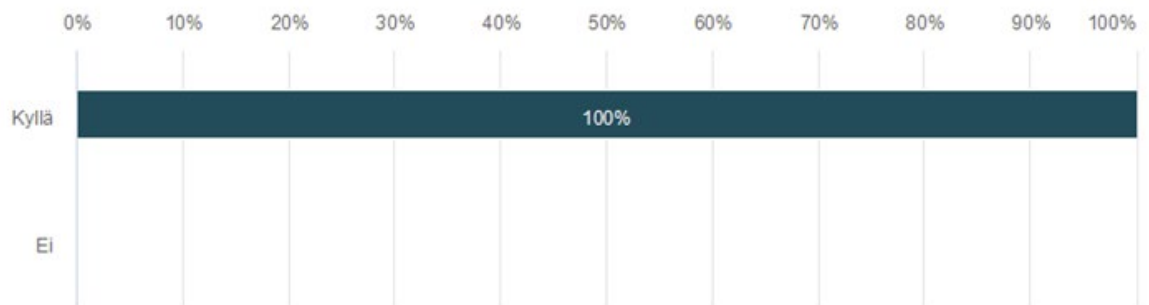
Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät ja arvot olivat toiminnallisen päivän keskeisimpänä teemana, minkä takia halusimme selvittää, tuliko päivään osallistuneiden mielestä luonto- ja eläinavusteiset arvot päivän aikana hyvin esille. Kaikki opettajat vastasivat kysymykseen myönteisesti.

Taulukko 12. Opettajien kysely 5.

6. Koetko, että päivä tuki lasten ryhmäytymistä?

Päivän yksi keskeisimmistä ja tärkeistä tavoitteista oli tukea oppilaiden ryhmäytymistä. Tämän takia halusimme saada vielä opettajien näkemyksen siitä, tukeko järjestämämme päivä heidän mielestään oppilaiden ryhmäytymistä. Kaikki opettajat vastasivat kysymykseen myönteisesti.

Taulukko 13. Opettajien kysely 6.

7. Vapaa palaute ohjaajille?

Viimeiseksi kyselyssämme pyysimme opettajilta vapaata palautetta järjestämästämme päivästä. Opettajilta saamamme palaute oli kokonaisuudessaan positiivista ja olemme erittäin tyytyväisiä saamaamme palautteeseen ja tuloksiin.

Vastaukset
Hyvin järjestetty näin nopealla aikataululla. Aika vaativa tehtävä ryhmäyttämiseksi kielimuurin takia, osa lapsista nuoria. Kiitos päivästä!

Kiva päivä ja innostavat ohjaajat. Kaikille jäi iloinen fiilis!
Kiitoksia mahtavasta päivästä. Koulussa pidettiin sanakoe päivän liittyvistä sanoista. Suurin osa suoritti sen erinomaisesti.

Taulukko. 14. Opettajien kysely 7.

8 GREEN CARE -TOIMINNAN JUURUTTAMINEN

Työn juurruttamisen osoituksena haemme Green Care -Voima laatumerkkiä. Laatumerkillä voidaan osoittaa toiminnan turvallisuus, eläinten ja luonnon eettinen kohtelu sekä toiminnan asiakaslähtöisyys, laadukkuus ja suunnitelmallisuus. (Green Care Finland s.a.) Laatumerkin saavuttaminen on yritykselle hyvä markkinointi ja laadukkaan toiminnan osoittamisen väline. Laatumerkin lisäksi tavoitteenamme on saada opinnäytetyö julkaistua Green Care Finland ry:n aineistot sivuilla. (Green Care Finland s.a.) Opinnäytetyön julkaisemisen tuoman näkyvyyden lisäksi pystymme näin omalta osaltamme tuomaan luontoavusteille menetelmille näkyvyyttä.

Green Care -Voima laatumerkkiä voi hakea Green Care Finland ry:ltä, jossa erillinen laatulautakunta tekee merkin saamisesta päätöksen. Merkki on voimassa kolme vuotta sen myöntämisen jälkeen, jonka jälkeen sille voi halutessaan anoa jatkoaikaa. Merkki on maksullinen ja maksu määräytyy yrityksen suuruuden mukaan. Mikrotoimijoille maksun suuruus on 400€ ja suurelle toimijalle 600€. Suuren toimijan raja määrittyy työntekijöiden ylittäessä 10 henkilöä. Merkkiä voi hakea joko palvelulle tai palvelukokonaisuudelle. Merkkiä haetaan Green Care- työkirjan täyttämällä sekä turvallisuusasiakirjan esittämällä (ks liite 5 ja 6). Tämän lisäksi LuontoHoivan -hakemuksessa tulee mukana olla ajantasainen omavalvonta- suunnitelma. Tämä ei meidän kohdallamme kuullut hakemusprosessiin. (Green Care Finland s.a.)

Täytimme hakemuksen hyvissä ajoin kesällä ja laitoimme laatumerkin hakuun, koska seuraava kokoontuminen laatulautakunnalla oli 31.8.2022. Haimme laatumerkkiä koko Lumokuu Ay:n palvelukokonaisuudelle. Valitettavasti esitimme kokonaisuuden ilmeisen puutteellisesti, koska laatumerkki myönnettiin Lumokuu Ay:n tukiasunnolle vuodeksi ja meitä ohjeistettiin vielä muokkaamaan hakemusta, jotta laatumerkki voitaisiin myöntää koko kolmeksi vuodeksi. Muulle palvelukokonaisuudelle emme laatumerkkiä saaneet. Tähän perusteluina

meille oli, ettei laatumerkkiä myönnetä tulossa olevalle toiminnalle, vaan toiminnan tulee olla vähintään vuoden ajan vakiintunutta toimintaa.

Laitoimme hakemuksen uudelleen täydennettynä ja perustelimme myös muiden palvelukokonaisuuksien olleen toiminnassa vuodesta 2009, ja meidän edelleen hakevan laatumerkkiä koko kokonaisuudelle. Seuraavan kerran laatulautakunnan kokoontuminen oli 2.12.2022, joten opinnäytetyömme palautus viivästyi tämän myötä. Teimme tarvittavat tarkennukset hakemukseemme ja perustelimme paremmin laatumerkin merkitystä koko yrityksen toiminnalle. Seuraavan kokoontumisen myötä saimme sähköpostitse tiedon laatumerkin hyväksymisestä.

Kuva 13. Creen Care -laatumerkki

Laatumerkin suorittaminen on osoitus opinnäytetyön juurruttamisesta ja tämän lisäksi yritykselle hyvä markkinointi väline, sekä osoitus laadukkaan toiminnan tarjoamisesta (ks liite 7).

9 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET TULOKSET

Toiminnallisen opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää Lumokuun yrityksen Green Care- palveluita ja toiminnallisen osuuden tavoitteena oli tukea maahanmuuttajaoppilaiden ryhmäytymistä. Kyselyistä saamiemme vastausten perusteella suurin osa oppilaista koki saaneensa päivän aikana uusia kavereita, sekä päivän vaikuttaneen positiivisesti luokkahenkeen. Muun muassa nämä vastauksen osoittavat, että tavoitteemme tukea ryhmäytymistä on ollut onnistunut. Tämän lisäksi toiminnallisen päivän aikana tekemämme havainnointi opettajien kanssa osoitti, että oppilaiden ryhmän sisäisessä toiminnassa tapahtui positiivisia muutoksia. Esimerkiksi majan rakennuksessa alkukankeuden jälkeen huomattiin, miten ryhmäläiset ottivat selkeästi rohkeammin kontaktia toisiinsa ja toi-

mivat yhteistyössä keskenään. Kyky yhteistyöhön ja toisten kanssa kommunikointiin on yksi tärkeä edellytys ryhmäytymiselle. Oppilaiden oma toiminta päivän aikana myös osoitti, että järjestämämme toiminta on tukenut heidän toimintaansa ryhmässä. Lisäksi myös opettajat kyselyn perusteella kokivat, että järjestämämme toiminta tuki oppilaiden ryhmäytymistä.

WEBROPOL KYSELYN KESKEISET TULOKSET	
Kysely lapsille	Kysely opettajille
Suurin osa lapsista koki, että päivä vaikutti positiivisesti ryhmähenkeen ja että he saivat päivän aikana uusia kavereita.	Opettajat kokivat, että päivä tuki lasten ryhmäytymistä ja että luonto- ja eläinavusteiset arvot tulivat hyvin esille. Opettajat toivoivat, että tällaista toimintaa olisi kouluille tarjolla enemmän.

Taulukko. 15. Webropol kyselyn keskeiset tulokset

Kuva. 14. Työn tarkoitus, tavoitteet ja niiden eteneminen

Kuvassa ”Työn tarkoitus, tavoitteet ja niiden eteneminen” (TAULUKKO 17) pyrimme havainnollistamaan, mitkä olivat opinnäytetyömme keskeiset tarkoitukset ja tavoitteet, mitä teimme niiden saavuttamiseksi ja mitä työllämme lopulta kehitettiin. Toiminnallisen päivän toteutimme tavoitteellisesti, sosiaalipedagogisella työotteella. Tuotekehittäminen, eli tässä tapauksella yrityksen tarjoaman palvelun kehittäminen sosionomin ammatillista osaamista hyödyntäen oli opinnäytetyömme keskeisin tarkoitus. Green Care -toiminnan kehittäminen ja sen ajatusmallin juurruttaminen yritystoiminnalle olemme osoittaneet opinnäytetyön aikana hakemallamme Green Care -laatumerkillä. Green Care -laatumerkki

osoittaa, että Lumokuun yrityksessä luonto- ja eläinavusteisia palveluita tuotetaan ammatillisesti ja tavoitteellisesti.

Tämän lisäksi opinnäytetyömme toi lisää positiivista näkyvyyttä yritykselle ja näin tukee mahdollista yhteistyötä koulujen kanssa myös tulevaisuudessa. Opettajille teetetty kysely myös osoittaa, he toivoisivat vastaavaa toimintaa kouluille tarjottavan enemmän. Toiminnallinen opinnäytetyömme toi myös lisää tärkeää kokemusta ryhmien vetämisestä ja luonto- ja eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä sekä Eveliinalle että Heidille, Lumokuun Green Care -palveluiden tuottajalle. Kokemuksen hankkiminen ja uuden oppiminen tukee yrityksen Green Care -palveluiden kehitystä ja takaa sen, että palvelua tuotetaan ammattitaidolla ja ajantasaisella tiedolla.

10 OPINNÄYTETYÖN JATKOTUTKIMUSMAHDOLLISUUDET

Luontoavusteisten menetelmien monipuoliset jatkotutkimusmahdollisuudet ovat laajat. Mielestämme toiminnallinen opinnäytetyömme mahdollistaa monipuolisesti aihepiirin jatkotutkimuksen. GreenCare -toiminnasta on monipuolisesti saatavilla tietoutta, mutta suomalaisia lähteitä asiasta on vielä vähäisesti saatavilla, huomioiden aihepiirin monipuolisuuden, laajan käyttöasteen sekä ajanhenkisyyden.

Alkuperäinen ajatuksemme oli ryhmäyttää maahanmuuttajaryhmää suomalaisten oppilaiden kanssa. Alkuperäinen ajatuksemme ei kuitenkaan onnistunut, koska maahanmuuttajia tuli luokkaan koko ajan lisää, sekä ryhmäkoko ja ikähaitari oli laaja. Koululle olisi myös tullut kohtuuttomat järjestelyt saada eri-ikäluokkia soviteltua päivään. Tämän vuoksi ja muutoinkin kokonaistilanne huomioiden oli järkevämpää, että pyrimme ryhmäyttämään Valo -luokkaa sekä heidän kanssaan yhteistyössä toimivaa pienluokkaa. Mielestämme alkuperäinen ajatuksemme ukrainalaisten ja suomalaisten oppilaiden ryhmäytymisen tukemisesta voisi olla seuraava varteenotettava opinnäytetyön aihe, maahanmuuton ja tilanteen tasaannuttua.

Toinen perustelumme opinnäytetyömme valintaan oli myös yrityksen muuttunut sisältö ja tavoite toteuttaa päivä pienemmällä eläinmäärällä. Vallitseva energia-

kriisi ja muut yhteiskunnallisten kulurakenteiden nousu pakottaa ihmisiä vähentämään tai luopumaan eläintenpidosta. Mielestämme vielä syvällisempi tutkimus luontoavusteisten menetelmien toteuttamisen suhteen mahdollisimman pienellä budjetilla, mutta luontoa ja eläimiä eettisesti kohdellen on toinen ajan-kohtainen aihepiiri.

11 POHDINTA

Toiminnallisen opinnäytetyömme toteutus tapahtui yllättävän sujuvasti, koska suunnitelmamme ja tavoitteemme olivat alusta asti selkeät ja saimme näin pidettyä punaisesta langasta hyvin kiinni koko toiminnallisen opinnäytetyön toteutuksen ajan. Meille oli mielekkäintä toteuttaa opinnäytetyö toiminnallisena opinnäytetyönä, koska se oli meille kummallekin luontaisin toimintatapa työskennellä. Alustavana ideana meillä oli, että koulu toimisi työn tilaajana. Toiminnallisen opinnäytetyömme tavoitteet kuitenkin selkiytyivät meille paremmin, kun tilaajana toimi Heidi ja Tomi Haikolan yritys Lumokuu Ay. Näin pääsimme myös toiminnallisen opinnäytetyömme ohella kehittämään Lumokuun yritystoimintaa luonto- ja eläinavusteisten menetelmien osalta, sekä tuomaan yritykselle lisää positiivista näkyvyyttä. Toiminnallinen opinnäytetyömme palvelee nyt esimerkiksi markkinointi tarkoituksessa Lumokuun yritystä.

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi oli opettavainen ja saimme lisää ammatillista kehittymistä työtä toteuttaessa. Työn prosessin myötä meille esimerkiksi selkiytyi, miten voimme tukea asiakkaan omaa osallisuutta toiminnallisen päivän toteutuksessa. Tämä oli meille tärkeä kokemus, koska työmme toteutuksen aikana huomasimme, miten suuri merkitys asiakkaiden osallisuuden tukemisella on. Esimerkiksi Living lab -tapahtuman aikana oppilaat ehdottivat yllättäviäkin aktiviteetteja. Tämän myötä ymmärsimme, ettei kannata ajatella tietävänsä mitä tietty ikäryhmä toivoo toiminnakseen. Palautteen kerääminen oli myös tärkeä osa työtämme ja sieltä saamamme positiivinen palaute antoi meille ohjaajina paljon. Yrittäjän näkökulmasta Webropol- kyselyn toteuttaminen on myös yksinkertainen ja tehokas tapa palautteen keräämiseen, eikä se vaadi suurta vaivannäköä asiakkaalta.

Sosionomin kompetensseista erityisesti sosiaalialan eettinen osaaminen, asiakastyön osaaminen ja tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen

nousevat esiin toiminnallisessa opinnäytetyössämme. Eettinen osaaminen näkyy itsemääräämisoikeuden huomioimisena ja yksityisyyden suojaamisena, jotka olivat keskeisiä periaatteita järjestämämme toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Lapsiryhmien ohjaus ja toiminnan suunnittelu tapahtui osallistavasti ja tavoitteellisesti, mikä on osa asiakastyön osaamista. Lumokuun yrityksen Green Care -toiminnan kehittäminen ja Green Care -ajatusmallin juurruttaminen osoittaa osaamisemme kehittämishankkeiden toteuttamisessa ja suunnittelussa. Lisäksi järjestämämme toiminta ja sen suunnittelu on toteutettu tutkimus- ja kehittämistyön eettisiä periaatteita ja ohjeita kunnioittaen. Nämä osoittavat tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio osaamista, jotka kuuluvat sosionomin kompetensseihin. (Sosiaalialan verkosto 2023.)

Kokonaisuudessaan opinnäytetyömme toteutus sujui hyvin ja antoi meille lisää tärkeää kokemusta. Opinnäytetyöllemme asettamamme tavoitteet olivat selkeät ja ne toteutuivat hyvin opinnäytetyömme prosessin aikana. Luontoavusteisten toimintamuotojen hyödyntäminen on yritykselle ennestään jo tuttua, mutta aina niiden monipuolista hyödyntämistä on mahdollista kehittää vielä toimivammaksi. Yrityksellä on kokemusta ennestään eläinavusteisen toiminnan hyödyntämisestä, mutta muunlainen luonnon hyödyntäminen on ollut vähemmän toiminnassa mukana. Merkittävimpiä kokemuksia opinnäytetyön osalta oli majan rakentaminen ja sen tuoma merkitys päivään. Majan rakennus yhdistettynä muuhun päivään osoitti luontoavusteisten menetelmien monipuolisuuden ja teki päivästä vaihtelevan ja oppilaille opettavaisen. Oppilaat pääsivät toteuttamaan itseään, mutta huomioivat kuitenkin eettisen käyttäytymisen luonnossa. Luontoavusteisten toimintamuotojen käyttäminen on monipuolista ja soveltuu monenlaiselle ryhmä- tai yksilötoiminnalle.

LÄHTEET

Dadvand, P. Njeuwenhuijsena, M. Esnaolaa, M. Forsna, J. Basagnaa, X. Alvarez-Pedrerola, M. Rivasa, I. Lopez-Vicentea, M. Pascuala, M. Suf, J. Jerrettg, M. Querole, X. & Sunyera, J. 2015. Green spaces and cognitive development in primary schoolchildren. PDF-Dokumentti. Saatavissa:

<https://www.pnas.org/doi/epdf/10.1073/pnas.1503402112> [Viitattu 1.10.2022].

Ervast, L & Raukola-Lindholm, M. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia. 1. painos. Hansprint Oy. Sanasilta Oy.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus.s.a. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projekti-koodi=S20915> [Viitattu: 4.7.2022].

Green Care Finland ry. Eläinavusteiset menetelmät. s.a. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/> [Viitattu 8.7.2022].

Green Care Finland ry s.a. Laatu-merkin hakuprosessi. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/laatu/green-care--laatumerkkien-hakuprosessi/> [Viitattu: 6.7.2022].

Green Care Finland ry. Laatu. s.a. WWW-Dokumentti Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/laatu/> [Viitattu 13.10.2022].

Green Care Finland ry. Luontohoiva & Luontovoima. s.a. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/> [Viitattu 8.7.2022].

Green Care Finland ry. Materiaalit. s.a. WWW-Dokumentti Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/aineistot/julkaisut/materiaalit/> [Viitattu 13.10.2022].

Green Care Finland ry. Mitä on Green Care?. s.a. WWW-Dokumentti Saatavissa: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/> [Viitattu: 1.7.2022].

Hansen, M, Jones, R. & Tocchini, K. 2017. Shinrin Yoku (Forest Bathing) and Nature Therapy: A State-of-the-Art Review. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5580555/pdf/ijerph-14-00851.pdf> . [Viitattu: 9.7.2022].

Hautamäki, J. 2020. Tiedeseikkailun visualisointi. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/64175/HautamakiJenni.pdf?sequence=1&isAllowed=y> . [Viitattu: 9.7.2022].

Isola, A., Kaartinen, H., Leemann, I., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy. PDF-Dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1 . [Viitattu: 4.7.2022].

Kangas, J. & Fonsén, E. 2018. Leikin ammattilaiset. Leikki ilmiönä varhaiskasvatuksen toimintamuotona. Opettajankoulutuslaitoksen muut julkaisut, Helsingin yliopisto. PDF-Dokumentti. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232536/Leikin_ammattilaiset.pdf?sequence=3&isAllowed=y [Viitattu: 9.9.2022].

Kivisaari, S., Kortelainen, S. & Saranummi, N. 1999. Innovaatioiden juurruttaminen terveydenhuollon markkinoilla. Helsinki. Tekes. Digitaalisen median raportti 7/99. PDF-Dokumentti Saatavissa: https://www.vttresearch.com/sites/default/files/pdf/jurelinkit/JOH_Innovaatio.pdf. [Viitattu 24.5.2022].

Laukkanen, R. 2010. Green Exercise, Physical Activity and Health. PDF-Dokumentti. Saatavissa: https://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2016/03/report_to_friforpublication.pdf [Viitattu: 4.7.2022].

Machová, K., Procházková, R., Vadronová, M., Soucková, M & Prouzová, E. 2020. *Effect of Dog Presence on Stress Levels in Students under Psychological Strain: A Pilot Study*. Interventional Journal of Environmental Research and Public Health.

Mickelsson, R. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia. 1. painos. Hansprint Oy. Sanasilta Oy.

Mäntyneva, M. 2016. HALLITTU PROJEKTI Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. 1.painos. Viro: Printon.

Nivala, E & Ryyänen, S. 2019. SOSIAALIPEDAGOGIIKKA, kohti inhimillistä yhteiskuntaa. Gaudeamus oy. Turun ammattikorkeakoulu.

Nyström, A-G & Leminen, S. 2011. Innovoi(tko) yhdessä asiakkaittesi kansanäkemyksiä Living Lab- toimintaan. 2.painos. Vantaa: Hansaprint Oy.
Ojasalo, K. & Moilanen, T. 2020. Kehittämistyön menetelmät. 6.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Oja, S. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia. 1. painos. Hansprint Oy. Sanasilta Oy.

Opetushallitus. s.a. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat> . [Viitattu: 9.7.2022].

Parikka-Nihti, M. 2022. Leikki menee metsään. Viherympäristölehti 1/2022. Saatavissa: <https://www.vyl.fi/viherymparisto/lehdet/jutut/vy-1-2022/leikki-menee-metsaan/>. [Viitattu. 9.9.2022].

Parkkisenniemi, J & Rimppe, A. 2022. Hevoset ja koirat eläinavusteisessa työssä- tutkittua tietoa ja kokemuksia. 1. painos. Hansprint Oy. Sanasilta Oy.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. 90. PDF-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet> [Viitattu 6.7.2022]

Poliisi. 2022. Yleisötilaisuudet. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://poliisi.fi/yleisotilaisuudet> [viitattu: 19.7.2022]

Polvinen, K., Pihlajamaa, J. & Berg, P. 2012. Luonnosta hyvinvointia lapsille ja nuorille. Kansallinen Hyvinvointiverkosto. Saatavissa: https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Luonnosta_hyvinvointia_lapsille_ja_nuorille-2.pdf, [Viitattu: 9.9.2022]

Ryhmäytyminen peruskoulussa. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/ryhmayttaminen/ryhmayttaminen-peruskoulussa/> . [Viitattu: 4.7.2022]

Saastamoinen.M., Vähä.T., Ypyä.J., Alahuhta.M.& Päättalo.K. 2018 Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyönjulkaisut 45. Saatavissa: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060625407> [Viitattu 16.6.2022]

Salonen, K. 2013. 6. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI- henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. PDF- tiedosto. Saatavissa: <https://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> [viitattu 15.10.2022]

Sosiaali- ja terveysministeriö s.a. Maahanmuuttajien hyvinvointi. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://stm.fi/maahanmuuttajien-hyvinvointi> [Viitattu: 8.7.2022]

Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. 2023. Sosionomi (AMK) Kompetenssit. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/> [viitattu 4.2.2023].

Talentia. 2017. 16–17. E-Julkaisu. Saatavissa: <https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> [Viitattu: 6.7.2022]

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. 2022. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/kasitteet> [Viitattu: 7.7.2022]

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. 2022. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet> . [Viitattu: 4.7.2022].

Valtioneuvosto ja ministeröt. s.a. Luonnon virkistyskäyttö. WWW-Dokumentti. Saatavissa: <https://ym.fi/virkistyskaytto> . [Viitattu: 9.7.2022].

Vehkaperä, U & Pirilä, K. 2013. Innostu ja innovoi käsikirja innovaatioprojektointoihin. Helsinki. Verkkojulkaisu. Metropolia ammattikorkeakoulu.

Vilkka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Helsinki: PS- kustannus.

POWER POINT -ESITYS

KIRJE UKRAINAKSI

Привіт! До уваги батьків або опікувальників дитини!

Ми, студентки Евеліна Вуорісало і Хейді Хайкола, вивчаємо соціологію в університетах прикладних наук Centria та Хамк. Ми пишемо дипломну роботу на замовлення компанії Хейді Хайкола Lumokuu Oy. Lumokuu – це компанія, яка пропонує діяльність із залученням тварин для різних груп клієнтів на кінній фермі Lumokuu. Мета компанії на даний момент полягає в тому, щоб розвивати компанію з точки зору діяльності Green Care (послуги з відпочинку та оздоровлення і залучення тварин), а також пропонувати заходи в більш універсальній формі для різних груп клієнтів. Завдяки цьому у нас виникла ідея організувати день із заходами, що пов'язані з природою та тваринами, для дітей молодшого шкільного віку.

Наша мета - організувати функціональний день із заходами на природі і тваринами, де діти зможуть брати участь у різноманітних заходах на кінній фермі Лумокуу. Наша мета полягає в тому, щоб, використовуючи діяльність на природі та тваринами, ми підтримували об'єднання дітей, а також створювали почуття єднання та спільності. Діти також можуть впливати на програму та зміст дня. Заходи, включені в цей день, можуть включати, наприклад:

- Плавання та відвідування сауни
- Верховна їзда, катання на конях в бричці та догляд за кіньми
- Будівництво лісової хатинки і смаження ковбасок
- Ігри та розваги з собаками
- Рукоділля з дітьми

Протягом дня ми будемо фотографувати події цього заходу та можливі рукодільні вироби дітей, а також інші вироби. Обличчя та імена дітей не згадуються в нашій дипломній роботі. Після заходу ми організовуємо опитування через програму webropol, за допомогою якого ми дізнаємося про досвід дітей та думки про успіх дня. Потім ми визначаємо підсумок цих результатів для нашої дипломної роботи. Для участі в цьому дні потрібна згода батьків/піклувальника.

Окрім того, просимо Вас заповнити форму в кінці про можливі захворювання або харчові алергії дитини, які ми повинні враховувати. Інформація є конфіденційною і не буде відображатися в нашій дипломній роботі.

З найкращими побажання Евеліна Вуорісало і Хейді Хайкола

Даю згоду на участь дитини у заході та документальне оформлення можливих результатів

☐

Не даю згоди на участь дитини у заході ☐

Можливі харчові алергії або захворювання дитини, які можуть вплинути на участь у заході:

Телефон батьків/піклувальника:

Ім'я і прізвище дитини

Підпис батьків/піклувальника

KIRJE VANHEMMILLE SUOMEKSI

Hei lapsen huoltaja/huoltajat!

Olemme sosionomiopiskelijat Eveliina Vuorisalo ja Heidi Haikola Centria- ja Xamk- ammatti-korkeakoulusta. Olemme tekemässä opinnäytetyötä, jonka tilaajana toimii Heidi Haikolan yritys Lumokuu Ay. Lumokuu on yritys, joka tarjoaa luonto- ja eläinavusteista toimintaa eri asiakasryhmille Lumokuun hevostilalla. Yrityksen tavoitteena on tällä hetkellä kehittää yrityksen toimintaa Green Care- toiminnan osalta, sekä tarjota toimintaa monipuolisemmin eri asiakasryhmille. Tätä kautta meille syntyi idea luonto- ja eläinavusteista toimintaa sisältävän päivän järjestämisestä, joka on suunnattu alakoulu ikäisille lapsille.

Tarkoituksenamme on järjestää luonto- ja eläinavusteista toimintaa sisältävä toiminnallinen päivä, jossa lapset pääsevät osallistumaan erilaisiin aktiviteetteihin Lumokuun hevostilalla. Tavoitteenamme on, että luonto- ja eläinavusteista toimintaa hyödyntämällä tuemme lasten ryhmäytymistä, sekä luomme yhteenkuuluvuuden tunnetta ja yhteisöllisyyttä. Lapset pääsevät itse vaikuttamaan myös päivän sisältöön. Päivän sisältämiä aktiviteetteja voivat olla esimerkiksi:

- Uimista ja saunomista
- Ratsastusta, valjakkoajoa ja hevosen hoitamista
- Majan rakentamista ja makkaran paistoa laavulla
- Pelejä ja leikkejä koirien kanssa
- Askartelua

Päivän aikana tulemme ottamaan kuvia päivän aktiviteeteista ja lasten mahdollisista askarteluista, sekä muista tuotoksista. Lasten kasvot ja nimet eivät tule esiin missään vaiheessa opinnäytetyötämme. Taphtuman jälkeen järjestämme webropol- kyselyn, jota kautta selvitämme lasten kokemuksia ja mielenkiintoja päivän onnistumisesta. Näistä tuloksista tuotamme sitten yhteenvedon opinnäytetyöhömme. Tämän päivän osallistumiseen tarvitsemme huoltajan suostumuksen.

Tämän lisäksi pyydämme teitä täyttämään lomakkeen loppuun lapsen mahdolliset sairaudet tai ruoka-aineallergiat, jotka meidän tulisi huomioida. Tiedot ovat luottamuksellisia, eivätkä ne tule esiin opinnäytetyössämme.

Ystävällisin terveisin Eveliina Vuorisalo & Heidi Haikola

Annan suostumukseni lapsen osallistumiseen ja mahdollisten tuotosten dokumentointiin ☐ En

anna suostumusta lapsen osallistumiseen ☐

Lapsen mahdolliset ruoka-aineallergiat tai sairaudet, jotka voivat vaikuttaa toimintaan osallistumiseen:

Huoltajan puhelinnumero: _____

Lapsen nimi

Huoltajan allekirjoitus

Rekisteri- ja tietosuojaseloste

Tämä on Lumokuu ay:n EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR) mukainen rekisteri- ja tietosuojaseloste. Laadittu 04.09.2022.

1. Rekisterinpitäjä

Lumokuu Ay, Komun Etelärannantie 168, 86800 Pyhäsalmi, 0442630664, lumokuu@gmail.com

2. Rekisteristä vastaava yhteyshenkilö

Heidi Haikola, Komun Etelärannantie 168, 86800 Pyhäsalmi, 0442630664, lumokuu@gmail.com

3. Rekisterin nimi

Ikosen koulun Valo-, ja pienluokka

4. Oikeusperuste ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Kerätyt yhteystiedot, perussairaudet ja allergiat toiminnallista päivää varten.

7. Tietojen säännönmukaiset luovutukset ja tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei luovuteta muille tahoille, eikä niitä julkaista missään. Tiedot hävitetään toiminnallisen päivän jälkeen

8. Rekisterin suojauksen periaatteet

Tietoja käsittelee vain niitä tarvitsevat henkilöt. Tietoja ei luovuteta eteenpäin ja ne tuhoetaan toiminnallisen päivän jälkeen.

9. Tarkastusoikeus ja oikeus vaatia tiedon korjaamista

Jokaisella rekisterissä olevalla henkilöllä on oikeus tarkistaa rekisteriin tallennetut tietonsa ja vaatia mahdollisen virheellisen tiedon korjaamista tai puutteellisen tiedon täydentämistä. Mikäli henkilö haluaa tarkistaa hänestä tallennetut tiedot tai vaatia niihin oikaisua, pyyntö tulee kertoa suullisesti rekisterinpitäjälle. Rekisterinpitäjä voi pyytää tarvittaessa pyynnön esittäjää todistamaan henkilöllisyytensä. Rekisterinpitäjä vastaa asiakkaalle EU:n tietosuoja-asetuksessa säädettyssä ajassa (pääsääntöisesti kuukauden kuluessa).

10. Muut henkilötietojen käsittelyyn liittyvät oikeudet

Rekisterissä olevalla henkilöllä on oikeus pyytää häntä koskevien henkilötietojen poistamiseen rekisteristä ("oikeus tulla unohdetuksi"). Niin ikään rekisteröidyillä on muut kuten henkilötietojen käsittelyn rajoittaminen tietyissä tilanteissa. Pyyntö tulee kertoa suullisesti rekisterinpitäjälle. Rekisterinpitäjä voi pyytää tarvittaessa pyynnön esittäjää todistamaan henkilöllisyytensä.

OSA II

LuontoVoiman ja LuontoHoivan laatutyökirja

Johdanto osaan II

Laatutyökirjan käyttötarkoitukset

Green Care -palvelun laadunhallinta

Käsikirjaosassa I kuvattiin, mitä suomalainen Green Care -toimintatapa tarkoittaa. Laatutyökirjan osan II kysymykset on tarkoitettu Green Care -palvelun kehittämisen tueksi ja palvelun laadunhallinnan työkaluksi sekä laatumerkin hakudokumentiksi. Täytetty työkirja toimii dokumenttina, jonka avulla on mahdollista osoittaa asiakkaalle ja sidosryhmille, millä periaatteilla Green Care -palvelua tuotetaan, mikä siitä tekee Green Care -palvelun sekä miten sen vaikutuksia arvioidaan ja laatua hallitaan.

Green Care -palvelujen peruslaatuvaatimukset ovat samat kuin muilla vastaavilla palveluilla. Laadunhallinnan lähtökohtana on laisäädäntö, ja sitä tarkentavat muut ohjeet ja suositukset. Green Care -laatutekijät täydentävät palvelun peruslaatua.

Yksityisiä sosiaali- ja terveystalvueluita koskee lisäksi Sosiaali- ja terveystalan lupa- ja valvontaviraston, Valviran, ohjeistama ja vaatima omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelmassa kysytään osin samoja asioita kuin tässä laatutyökirjassa, mutta toisin kuin

tässä, siinä käydään läpi koko yrityksen toiminta. Omavalvontasuunnitelma kuuluu viranomaisvalvonnan piiriin. Toisin kuin omavalvontasuunnitelma laatutyökirja keskittyy Green Care -palvelun piirteiden kuvaukseen, ja se on tarkoitettu tietyn yksittäisen palvelun tai palvelukokonaisuuden laadunhallinnan apuvälineeksi, ei ole koko yrityksen toiminnan laadunhallinnan välineeksi.

Laatumerkkien haku

Julkaisun laatutyökirjan osa II on myös Green Care LuontoHoivan tai LuontoVoiman laatumerkkien hakudokumentti. Osassa I siis kerrotaan, mitä suomalainen Green Care -toimintatapa tarkoittaa, ja osan II kysymysten avulla palveluntuottaja kuvaa palvelun, jolle hän hakee LuontoHoivan tai LuontoVoiman laatumerkkiä. Laatutyökirjan rinnalle tarvitaan aina turvallisuusasiakirja, joka käsittelee sitä palvelua ja toimintaympäristöä tai toimintaympäristöjä, jolle merkkiä haetaan.

LuontoVoima ja LuontoHoiva -laatumerkkien haun voimassa olevat ohjeet löytyvät Green Care Finland ry:n verkkosivuilta (www.gcfinland.fi/laatu).

Laatutyökirjan täyttöohjeet

Ennen täyttämistä tämä työkirja tallennetaan omalle tietokoneelle, jonne myös täytetty versio tallennetaan. Omaa laatutyökirjaa päivitetään silloin, kun palvelun ominaisuuksiin tulee merkittäviä muutoksia. Laatutyökirjalle määritellään vastuuhenkilöt, jotka vastaavat sen päivittämisestä sekä uuden henkilöstön perehdyttämisestä sen käyttöön.

Green Care -toiminnan linkittyminen uskotavasti asiakkaan tavoitteisiin on erittäin keskeinen kohta, kun laatulautakunta arvioi hakemusta. Laatutyökirjasta tulee ilmetä:

- a. mikä on palvelun asiakasryhmä, (tai -ryhmät),
- b. toiminnan tavoitteet ko. asiakasryhmälle, (tai -ryhmille),

- c. mitä käytännössä tehdään, jotta asiakkaan/asiakasryhmän tavoitteet toteutuisivat sekä
- d. miksi tietty luontoperustainen toiminta (tai toiminnot) on valittu ko. asiakasryhmälle, (tai -ryhmille).

Laatutyökirja täytetään kuvailevalla otteella, ei siis luettelomalla asioita, vaan kirjoittamalla ne auki täsmällisesti, lyhyesti ja ytimekkäästi. Laatutyökirjassa kuvataan ainoastaan sitä toimintaa, jolle haetaan laatumerkkiä. Merkin hakijan muu toiminta tai palvelut, johon Green Care -palvelu liittyy, kuvataan vain lyhyesti.

Laatutyökirjan täyttöä koskeva laatukriteeristö

Yleistiedot

- 1) Laatutyökirjaan kirjattu yrityksen tai toimijan virallinen nimi täsmää Y-tunnuksen kanssa.
- 2) Kaikkien yrityksen toimipisteiden, joissa Green Care -palvelua mahdollisesti tuotetaan, tiedot on kirjattu selkeästi.
- 3) Green Care -palvelulle tai palvelukokonaisuudelle on annettu ohjeenmukainen, osuva nimi.
- 4) Ajankohta, jolloin palvelun toteutus käynnistyi, käy selkeästi ilmi.
- 5) Henkilöstö tai verkosto, joka osallistuu Green Care -palvelun tuottamiseen, on kuvattu selkeästi.

Osaaminen ja ammatillisuus

- 6) Palvelua ohjaavan henkilöstön ammatillisuus on osoitettu ja kuvattu selkeästi.
- 7) Palvelua ohjaavan henkilöstön Green Care -osaaminen on osoitettu ja kuvattu riittävästi.
- 8) Palvelua ohjaavan henkilöstön ohjausosaaminen on osoitettu ja kuvattu riittävästi.
- 9) Green Care -tiedon ja osaamisen jalkauttaminen sekä uuden henkilöstön perehdytys on kuvattu selkeästi.

Yhteistyö

- 10) Mahdollinen yhteistyö, yhteistyön toteutustapa ja työnjako palvelun tuottamisessa on kuvattu selkeästi.
- 11) Mahdollisen yhteistyön säännöllisyys on kuvattu selkeästi.

Asiakkaat, tavoitteet, toiminta ja näiden välinen yhteys

- 12) Palvelun tyypillinen asiakaskohderyhmä on kuvattu hyvin.
- 13) Tyypilliset palvelun asiakastavoitteet on kuvattu hyvin.
- 14) Green Care -toiminnan säännöllisyys asiakkaan arjessa käy ilmi selkeästi.
- 15) Asiakastavoitteiden ja tietyn luontoperustaisen menetelmän valinnan ja käytön perustelu tavoitteen saavuttamiseksi on ymmärretty ja kuvattu selkeästi.

Palvelun elementit ja ohjaus

- 16) Luontoperustaisuuden toteutus palvelussa on ymmärretty ja kuvattu selkeästi.
- 17) Asiakkaiden osallistamisen toteutus Green Care -palvelussa on ymmärretty ja kuvattu selkeästi.
- 18) Green Care -palvelun kokemuksellisuuden toteutus on ymmärretty ja kuvattu selkeästi.
- 19) Asiakkaiden reflektoinnin mahdollistamisen toteutus on ymmärretty ja kuvattu selkeästi.
- 20) Palautejärjestelmän toteutus palvelua koskien on kuvattu selkeästi.
- 21) Palvelun asiakastavoitteiden toteutumisen seuranta on kuvattu selkeästi.

Laadun tarkistuslistat

- 22) Tarkistuslistat on täytetty.

Lähde: Green Care Finland ry:n laatulautakunta 2021.

Laatumerkin hakemisessa huomioitavaa

- palvelun nimi on osuva, esimerkiksi luontoperustaisuuden muotoa kuvaava.
- palvelun nimi ei voi olla rekisteröity tavaramerkki tai menetelmä tai yrityksen nimi sellaisenaan.
- laatumerkki on palvelu- tai palvelukokonaisuuskohtainen – ei yritysکوhtainen.
- palvelukokonaisuudelle merkki voidaan myöntää silloin, kun palvelukokonaisuus pystytään helposti kuvaamaan yhdessä työkirjassa.
- laatumerkki myönnetään vain vakiintuneelle, noin 1 vuosi tarjolla ja käytössä olleelle palvelulle.
- laatumerkkejä voi hakea useita, jolloin täytetään jokaiselle palvelulle oma hakemus ja laatutyökirja.
- Green Care -koulutusvaade tulee täytyä vähintään yhdellä toimipaikan palveluntuottajista.
- osaamisvaatimus koskee kaikkia palveluntuottajan toimipisteitä, joissa palvelua tuotetaan.
- täydennysten tekemiselle annetaan määräaika, jonka jälkeen hakemus raukeaa, ellei pyydettyjä täydennyksiä saada.
- laatulautakunta tekee yksimieliset päätöksensä kirjallisen dokumentaation perusteella, ja siksi arvioitsijat pitävät yhteyttä hakijaan vain sähköpostitse.
- merkin myöntäminen edellyttää palveluntuottajalta Green Care Finland ry:n jäsenyyttä.
- myönnetty laatumerkki on voimassa kolme vuotta, ja että sen uusimiseksi on olemassa oma hakuprosessinsa.
- jos laatumerkin saaneen palvelun tuottamisessa tapahtuu merkittäviä muutoksia, siitä on ilmoitettava välittömästi Green Care Finland ry:lle.

Lähde: Green Care Finland ry:n laatulautakunta 2021.

Huom. Green Care Finland ry pidättää oikeuden mahdollisiin muutoksiin!

Laatumerkin hakija, tarkistathan uusimmat linjaukset: www.gcfinland.fi

Green Care -toiminnan linkittyminen uskottavasti asiakkaan tavoitteisiin on palvelun suunnittelussa tärkeää!

1. Green Care -palveluntuottajan perustiedot

1.1. Yritys tai toimipaikka

Virallinen nimi, jossa Green Care -palvelua tai palvelukokonaisuutta tuotetaan

Lumokuu Ay

1.2. Toimipaikan osoite/toimipaikkojen osoitteet

Komun Etelärannantie 2, 86800 Pyhäsalmi
Komun Etelärannantie 274, 86800 Pyhäsalmi

1.3. Palveluntuottajan sähköpostiosoite

lumokuu@gmail.com

1.4. Palveluntuottajan kotisivut

www.lumokuu.net

1.5. Palvelua tuottavan yrityksen Y-tunnus

2252366-2

1.6. Laatutyökirjan täyttäjien nimet ja asemat

Heidi Haikola (Sosionomi opiskelija)
Eveliina Vuorisalo (Sosionomi opiskelija)
Eveliina osallistuu hakuprosessiin opinnäytetyön osalta

1.7. Työkirjan täyttämispäivämäärä ja päivityspäivämäärät

02.08.2022, 30.10.2022

2. Henkilöstö, henkilöstön osaaminen ja yhteistyö palvelutuotannossa

Täytetään koskien laatutyökirjassa kuvattavaa palvelua.

2.1. Henkilöstön kuvaus

2.1.1. Henkilöstön kokonaismäärä

2

2.1.2. Green Care -palveluun/-palvelukokonaisuuteen osallistuu

☐ Koko henkilöstö ☒ vain työkirjassa kuvatut henkilöt

2.2. Henkilöstön osaaminen ja ammatillisuus

2.2.1. Selvitys palvelua tuottavan henkilöstön ammatillisuudesta

Tutkintojen nimet ja ammattinimikkeet henkilöittäin eriteltynä

Heidi Haikola
 *Maatilatalouden perustutkinto (hevosharrasteohjaaja)
 *Lähihoitaja (mielenterveys- ja päihde)
 *Työtoiminnanohjaaja, artesaani
 *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta
 *Tallimestarin EAT
 *Sosionomi opiskelija

Tomi Haikola
 *Rakennusmies
 *Yhdistelmäajoneuvokuljettaja
 *Mylänilaborantti

(Eveliina Vuorisalo)
 *sosionomiopiskelija

2.2.2. Selvitys palvelua ohjaavan henkilöstön ohjausosaamisesta

Pääasiallisesti ohjausta toteuttaa Heidi Haikola, joka on tuottanut palvelua vuodesta 2009. Heidi Haikola on toiminut myös noin 15 vuotta päivätoiminnanohjaajana Aurinkoranta- kodissa. Työkokemusta on kertynyt monenlaisista ohjaustilanteista aina henkilökohtaisesta ohjaamisesta ryhmien ohjaamiseen sekä isompien tapahtumien järjestämiseen. Ohjaustilanteissa on hyödynnetty paljon myös eläin-, ja luontoavusteista toimintaa.

Alalla toimisesta kokemusta noin 20vuoden ajan.

2.2.3. Selvitys henkilöstön Green Care -osaamisesta, miten osaaminen on muodostunut sisältäen mm. tiedot suoritetuista Green Care -koulutuksista ja -kurseista henkilöittäin eriteltynä (koulutuksen tai kurssin nimi, järjestäjä, sisältö, laajuus ja suoritusajankohta)

Heidi Haikola on työssään hyödyntänyt luontoavusteisia menetelmiä jo lähemmäs 20 vuotta. Koulutusta on sekä maatilataloudesta että eläinalan ammateista, joista mielenkiinto on lähtenyt leviämään aihepiiriin hyödyntämiseen kuntouttavassa työssä.

Jatkokoulutuksena aiheeseen on käyty sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä sekä kuntoutumisen tukemisessa vuonna 2009, sekä Green Care- menetelmät ja toimintamuodot (Sop) vuonna 2019, Green Care asiakkuudet ja toimintaympäristöt (Sop) vuonna 2020 .Ylä-Savon koulutuskuntayhtymän valjakkoajon perusteet

2.3. Green Care -tiedon ja osaamisen jalkautus ja perehdytys

2.3.1. Green Care -tiedon ja osaamisena jalkauttaminen henkilöstölle

2.3.2. Uuden henkilöstön perehdyttäminen Green Care -toimintaan

2.4. Yhteistyön kautta tuleva osaaminen

(täytä vain, jos palvelut tuotetaan yhteistyössä)

2.4.1. Jos Green Care -palvelu toteutetaan yhteistyössä, yhteistyökumppaneiden nimet ja palveluun liittyvä osaaminen

2.4.2. Miten palvelua tuotetaan käytännön yhteistyössä? Kuvaa työnjako

2.4.3. Kuinka säännöllistä yhteistyö on?

- ☐ Päivittäin
- ☐ Viikoittain
- ☐ Muulla tavoin, miten?

3. Green Care -palvelu tai -palvelukokonaisuus

3.1. Palvelun tai palvelukokonaisuuden nimi, jota työkirja koskee

Palvelulle annetaan osuva, esimerkiksi luontoperustaisuuden muotoa kuvaava nimi. Laatumerkin saavan palvelun nimi ei voi olla rekisteröity tavaramerkki tai menetelmä tai yrityksen nimi sellaisenaan.

Lumokuun luonto- ja eläinavusteiset toimintamuodot

3.2. Ajankohta, jolloin palveluntuottaminen käynnistyi (kuukausi ja vuosi)

01.2009

3.3. Palvelun tyypilliset asiakasryhmät

Mielenterveys- ja päihde
Lapset ja nuoret
Muut erityisryhmät

3.4. Green Care -palvelun toteutuksen perusta

3.4.1. Green Care -palvelu

- ☐ on kirjattu asiakas- tai kuntoutussuunnitelmaan
☒ ei ole kirjattu asiakas- tai kuntoutussuunnitelmaan

3.4.2. Green Care -palvelu on

- ☒ Yksilötoimintaa
☒ Ryhmätoimintaa

3.5. Green Care -toiminnan säännöllisyys asiakkaiden arjessa

- ☒ Päivittäin
☒ Viikoittain
☒ Yksittäisenä palveluna tai tapahtumana
☐ Muulla tavoin

3.6. Green Care -toiminnan toteutuminen osana asiakkaiden arkea

Voidaan kuvata esimerkiksi, miten Green Care -toiminta näkyy a) tyypillisessä viikko-ohjelmassa ja/tai b) eri vuodenaikoina vuosikellon muodossa. (Ei täytetä, jos Green Care -palvelu on kertaluonteinen tai yksittäinen palvelutapahtuma.)

Maatilaympäristö tarjoaa kuntouttavana elementtinä monipuolisia mahdollisuuksia. Tallin arjen työt tuovat päivään rytmitystä ja sisältöä, sekä mahdollistaa yhteisöllisyyttä. Tallilla on myös järjestetty elämyspäiviä, jossa on päässyt ratsastamaan sekä kokeilemaan valjakkoajoa. Tukiasunnolle on myös suunnitteilla/aloitteilla toteuttaa lavakaulusviljelyä, jossa kuntoutujat pääsevät toteuttamaan omaa puutarhaansa. Toiminnot luovat sisältöä ja vastuuta päivään, sekä tuottavat onnistumisen elämyksiä, joka auttaa vahvistamaan itseluottamuksen kehittymistä.

3.7. Green Care -palvelutyyppi

- ☐ LuontoHoivan palvelu ☒ LuontoVoiman palvelu

3.8. Asiakkaiden erityisen tuen tarve

3.8.1. Erityisen tuen tarve selvitetään ennakkoon seuraavasti

Tukiasunnolla olevien asukkaiden tuentarve kartoitetaan asumismuotoa suunnitellessa.

Ryhmätilaisuuksien yhteydessä täytetään kaavakkeet, joissa kartoitetaan osallistujien lähiomaisten tiedot sekä mahdolliset sairaudet.

3.8.2. Erityisen tuen tarve toteutuu seuraavasti

(esim. esteettömyys, apuvälineet, pelot, kielelliset taidot, liikuntakyky)

Alueella ei pystytä toteuttamaan esteetöntä liikkumista kovin pitkälle. Apuvälineillä liikkuminen voidaan huomioida ja ohjaajien ammattitaito vaatimuksiin kuuluu huomioida osallistujien erityisen tuen tarpeiden huomioiminen.

3.9. Asiakastavoitteiden selvittämistapa

Ennen tapahtumaa järjestetään alkukartoitus keskustelu tai kysely, jossa kartoitetaan ryhmän tavoitteet ja toiveet. Esimerkkinä käytän tekeillä olevaa opinnäytetyötämme. Opinnäytetyön tilaajana toimii Lumokuu ay. Opinnäytetyön tavoitteena on tuotekehittäminen sekä maahanmuuttaja lasten ryhmäyttäminen koululuokkaan. Ukrainan sodan myötä Pyhäjärvelle on muuttanut useita maahanmuuttaja perheitä. Yhteistyössä Ikosen koulun kanssa järjestimme ryhmäyttämispäivän Lumokuu ay:n hevosiloissa ala-asteikäisille oppilaille.

Ennen ryhmäyttämispäivää kävimme koululla toteuttamassa Living Lab- tapahtuman, jossa osallistujat pääsivät itse vaikuttamaan päivän sisältöön. Kielimuurin vuoksi keräsimme tiedon kuvallisin keinoin. Oppilaiden toiveiden pohjalta pystyimme toteuttamaan luonto- ja eläinavusteisen toiminnallisen päivän. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kohdalla työskentelymme on moniammatilliseen tiimiin perustuvaa työtä, jossa yksi kuntouttavista muodoista on luontoavusteiset menetelmät. Toimintamme pohjautuu asiakkaan kuntoutussuunnitelmaan, toiveisiin sekä tavoitteisiin, jotka suunnitellaan yhdessä asiakkaan kanssa.

4. Asiakastavoitteiden ja Green Care -palvelutoiminnan yhteys

Asiakastavoitteiden ja toimintatavan valinnan välinen yhteys kuvataan taulukoihin, alla.

Taulukkoon kuvataan keskeiset tyypillisen asiakkaan tai asiakasryhmän hyvinvointitavoitteet (max. 4 tavoitetta asiakastyypin tai -ryhmää koskien.) Mikäli palvelulla on useampia asiakasryhmiä, joiden tavoitteet ja täten toiminta eroavat toisistaan, kuvataan tavoitteet jokaiselle asiakasryhmälle erikseen, eri taulukkoon (max. 3 asiakasryhmää).

Taulukossa pyritään kuvaamaan tiiviisti syy-yhteyksiä. Huom. Myöhemmässä kohdassa kohdissa työkirjaa kuvataan palvelua / palvelutapahtumaa yksityiskohtaisemmin puolestaan kuvaamaan yksityiskohtaisemmin.

TAVOITE-sarake: Asiakastavoitteet kuvataan täsmällisesti ja ytimekkäästi (pitkiä, yleisiä tavoitelmia välttämällä). (Tavoitteita voidaan jäsentää yhteen tai ryhmitellä taulukon mahdollistamien sanamäärien rajoissa). Kuvatut tavoitteet tulee olla asiakkaan tarpeisiin ja palveluun nähden realistisia ja uskottavia. Asiakastavoitteiden saavuttaminen tulisi olla osoitettavissa, mitattavissa tai seurattavissa.

MITÄ-sarake: Mitä-sarakkeeseen kuvataan tiiviisti käytännön Green Care -toimintaa eli mitä asiakkaan kanssa konkreettisesti tehdään (mitä menetelmiä, harjoitteita, toimintatapoja tms. käytetään), jotta edellä mainittu asiakasryhmän tavoite toteutuisi.

MIKSI-sarake: MIKSI-sarakkeeseen kuvataan tiiviisti, miksi asiakas hyötyy toiminnasta, ja miksi valittiin juuri tämä toimintatapa asiakastavoitteen saavuttamiseksi. Tässä siis perustellaan, miten toiminta liittyy tavoitteisiin, ja perustellaan Mitä-sarakkeessa kuvatun toimintatavan, menetelmän tai harjoitteen käyttö. Perustelussa kuvataan tiiviisti, mihin valitun toimintatavan tuloksellisuus perustuu (esim. teoria, tutkimustulos, ja/ tai ohjaajan havainnot)

TAVOITE kuntoutus-, hoitotavoite tai muuten määritelty tavoite	MITÄ asiakkaan kanssa käytännössä tehdään tavoitteen saavuttamiseksi	MIKSI valittiin juuri tämä toimintamuoto, menetelmä tai harjoite asiakastavoitteen saavuttamiseksi, miksi asiakas hyötyy
--	--	--

Palvelun asiakas/asiakasryhmä:

--

TAVOITE kuntoutus-, hoitotavoite tai muuten määritelty tavoite	MITÄ asiakkaan kanssa käytännössä tehdään tavoitteen saavuttamiseksi	MIKSI valittiin juuri tämä toimintamuoto, menetelmä tai harjoite asiakas-tavoitteen saavuttamiseksi, miksi asiakas hyötyy
Päivittäisen toimintakyvyn kehittäminen tai ylläpitäminen, vuorokausi-rytmin tukeminen ja päivään sisällön luominen.	Hevostilan arkiaskareiden tekeminen: Päivittäisten hoitotoimenpiteiden tekeminen eli esimerkiksi ruokintaa ja siivoamista.	Arjen askareissa voidaan tukea kuntoutujan fyysistä kuntoa. Talliympäristö tarjoaa monipuolista tekemistä, jossa liikettä tulee huomaamatta. Arkiaskareiden tekeminen tuo arkeen rytmiä ja säännöllisyyttä sekä kehittää omatoimisuutta. Tallin työt kehittävät vastuullisuutta, mutta työ tehtäviä voi pohtia kuntoutujan taitotason mukaan, jotta tehtävät eivät tunnut ylittsepääsemättömiltä,
		vaan kehittävät itsetuntoa myönteiseen suuntaan. Tallityöt kehittävät myös ryhmäytymisen taitoa ja kasvattavat yhteisöllisyyttä. Tämän lisäksi tallitöiden kautta pystymme peilaamaan hygienian ja säännöllisten ruokailujen merkitystä asiakkaiden omaan elämään.
Itsetunnon kehittäminen ja sosiaalisten kontaktien luominen, sekä tunnetaitojen harjoittaminen.	Eläimenhoitaminen, ratsastus tai valjakkoajo	Eläimen hoitaminen, ratsastaminen sekä valjakkoajaminen kehittää itseluottamusta ja antaa onnistumisen kokemuksia. Itsensä ylittäminen esimerkiksi hevosen selkään nousulla vahvistaa onnistumisen kokemuksia jonka kautta saadaan itseluottamusta kehitettyä. Eläimen kohtaaminen voi myös itsessään olla voimaannuttava kokemus.

GREEN CARE -TOIMINTATAVAN KÄSIKIRJA & LUONTOHOIVAN JA LUONTOVOIMAN LAATUTYÖKIRJA

Palvelun asiakas/asiakasryhmä:

Esimerkki Lumokuun tarjoamasta luonto- ja eläinavusteisesta ryhmätöinnästä. Tavoitteet ja toiminta suunnitellaan aina ryhmäkohtaisesti, asiakkaiden osallisuus huomioiden.

TAVOITE kuntoutus-, hoitotavoite tai muuten määritelty tavoite	MITÄ asiakkaan kanssa käytännössä tehdään tavoitteen saavuttamiseksi	MIKSI valittiin juuri tämä toimintamuoto, menetelmä tai harjoite asiakas-tavoitteen saavuttamiseksi, miksi asiakas hyötyy
Luokkaryhmän ryhmäyttäminen	Järjestimme toiminnallisen päivän ala-aste ikäisille, pyhäjärvisille ja ukrainalaisille lapsille. Toiminnallinen päivä järjestettiin Lumokuun hevosatilalla luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen. Lapset saivat itse vaikuttaa siihen, mitä päivän ohjelma piti sisällään. Päivä sisälsi ratsastusta ja hevosen hoitoa, koiran kanssa pelailua, makkaran paistoa ja majan rakentamista.	Toiminnallisen päivän tarkoituksena oli, että lapset pääsevät toimimaan yhteistyössä toistensa kanssa ja näin myös paremmin tutustumaan toisiinsa. Tavoitteenamme oli, että antamalla lapsille mahdollisuus vaikuttaa päivän ohjelmaan lisäämme heidän mielenkiintoaan ja motivaatiota osallistua päivän eri aktiviteetteihin.
	Eläinavusteiset menetelmät: Päivä sisälsi erilaisia eläinavusteisia menetelmiä, joiden valintaan lapset pääsivät itse vaikuttamaan. Päivä sisälsi ratsastusta ja hevosen hoitoa yhdessä ohjaajan kanssa, sekä pelailua koiran kanssa.	Pelkällä eläinten läsnäololla on havaittu olevan rauhoittavia vaikutuksia. Lisäksi eläimillä on kyky tuoda hyvää mieltä ja lisätä elämäniloa. Tavoitteenamme oli, että eläimet tuovat päivään iloa ja luo positiivista ilmapiiriä, mikä tukisi lasten toimintaa ryhmässä. Ryhmässä toimimisen tavoitteena oli tukea luokan ryhmäytymistä.
	Luontoavusteiset menetelmät: Toiminnallisen päivän aikana hyödynsimme luontoa eri tavoin. Päivä sisälsi esimerkiksi majan rakentamista Lumokuun hevosvilan vieressä metsässä. Samalla päivään saimme sisällytettyä lapsille luontokasvatusta muistuttamalla, että elävästä puusta ei saa katkoa oksia. Lapset saivat hyödyntää vain maasta löytyviä materiaaleja.	Luonnolla on aktivoiva vaikutus, jolla pyrimme motivoimaan lapsia toimimaan yhteistyössä keskenään. Luonnon ympäristöissä lapset saavat harjoitusta fyysisten taitojen lisäksi myös sosiaalisille taidoille. Tämän takia pyrimme, että luonto ryhmätöinnän ympäristönä tukee lasten keskinäistä vuorovaikutusta.

GREEN CARE -TOIMINTATAVAN KÄSIKIRJA & LUONTOHOIVAN JA LUONTOVOIMAN LAATUTYÖKIRJA

Palvelun asiakas/asiakasryhmä:

--

TAVOITE kuntoutus-, hoitotavoite tai muuten määritelty tavoite	MITÄ asiakkaan kanssa käytännössä tehdään tavoitteen saavuttamiseksi	MIKSI valittiin juuri tämä toimintamuoto, menetelmä tai harjoite asiakas- tavoitteen saavuttamiseksi, miksi asiakas hyötyy

5. Green Care -palvelun ohjaaminen

Miten luontoperustaisuuden, toiminnallisuuden ja osallisuuden kokemuksen synnyn ohjaus tapahtuu, ja miten ohjauksella vaikutetaan asiakastavoitteiden saavuttamiseen?

Tähän kuvataan esimerkinomaisesti yksi palvelutapahtuma palveluntuottajan/ ohjaajan näkökulmasta – miten ohjaaja omalla toiminnallaan mahdollistaa tavoitteeseen pääsyn, sekä mitä konkreettisesti tehdään ja miksi asiakas hyötyy toiminnasta. (Kuvaus voidaan tehdä asiakasryhmä, tavoite tai toimintamuoto kerrallaan.)

Lopuksi tarkistetaan, että kuvaus vastataan kaikkiin kolmeen näkökulmaan:

- Miten luontoperustaisia menetelmiä, harjoitteita tai toimintamuuotoja käytetään, kuinka usein, sekä erityisesti, miten luontosuhdetta tuetaan tietyn tavoitteen tai osatavoitteen saavuttamiseksi.
- Miten kokemuksellisuutta käsitellään ja vahvistetaan palvelussa?
- Miten asiakkaan osallisuutta ja osallisuuden kokemusta tuetaan ja ohjataan tavoitteen tai osatavoitteen saavuttamiseksi?

Lumokuun yritys tarjoaa monipuolisesti luonto- ja eläinavusteista toimintaa eri asiakasryhmille.

Tukiasumisen lisäksi Lumokuu on tarjonnut luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen elämyksellistä ryhmä- ja yksilötoimintaa jo vuodesta 2009. Toimintaa toteutetaan Lumokuun hevosstallilla. Ryhmien parissa järjestettävä toiminta ja tavoitteet suunnitellaan aina ryhmäkohtaisesti, ryhmän toiveet ja osallisuus huomioiden. Tähän käytämme esimerkkinä toiminnallisen päivän järjestämistä luokkaryhmälle, joka koostuu pyhäjärvisistä ja ukrainalaisista lapsista. Tämä toiminnallinen päivä tulee olemaan myös osa meidän (Eveliina Vuorisalon ja Heidi Haikolan) opinnäytetyötämme. Toiminnallisen päivän tarkoituksena oli tukea lasten ryhmäytymistä luokkaryhmään luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä hyödyntäen. Ryhmätyöskentely on tehokas väline saada lapset suhtautumaan positiivisesti toisiinsa ja ryhmäaktiiviteetit tekevät ryhmästä entistä tehokkaamman.

Ennen eri asiakasryhmille järjestettävää toimintaa käydään asiakkaiden kanssa yhdessä läpi millaisia toiveita ja tavoitteita heillä toiminnalle olisi. Yhdessä suunnittelu ja tavoitteiden asettelu on tärkeä osa asiakkaiden osallisuuden tukemista. Tähän käytämme taas esimerkkinä luokkaryhmälle järjestettyä toiminnallista päivää, jota ennen järjestimme Living lab- tapahtuman. Living- lab tapahtumassa keräsimme ylös lasten mielipiteitä ja toiveita päivän sisällöstä. Kielimuurin vuoksi hyödynsimme myös kuvallisia keinoja tiedonkeruussa. Living lab- tapahtumalla pyrimme tukemaan lasten osallisuutta, sekä lisäämään heidän mielenkiintoaan tapahtumaan.

Toiminnalliseen päivään sisältyi monipuolisesti toimintaa luonnossa ja eläinten parissa. Päivän aktiviteetteihin kuului pelailua koiran kanssa, makkaran paistoa, ratsastusta ja majan rakennusta lumokuun hevosstallin vierisessä metsässä. Tavoitteenamme oli, että eläimet tuovat päivään iloa ja luo positiivista ilmapiiriä, mikä tukisi lasten toimintaa ryhmässä. Tämän lisäksi luonnolla on aktivoiva vaikutus, jolla pyrimme motivoimaan lapsia toimimaan yhteistyössä keskenään. Luonnon ympäristöissä lapset saavat harjoitusta fyysisten taitojen lisäksi myös sosiaalisille taidoille. Tämän takia pyrimme, että luonto ryhmätoiminnan ympäristönä tukee lasten keskinäistä vuorovaikutusta.

Ohjaus luonnossa ja ohjaajan toiminta on aina ryhmä- ja tavoitekohtaista. Esimerkiksi toiminnallisen päivän aikana tarkoituksenamme oli toiminnan ohessa tukea lasten luontokasvatusta, minkä takia painotimme lapsille luonnon huomioiden tärkeyttä. Muistutimme, että esimerkiksi majaa rakentaessa saa käyttää vain maasta löytyviä luonnon materiaaleja, eikä esimerkiksi puista saa katkoa oksia.

Toiminnallisen päivän aikana vahvistimme kokemuksellisuutta kannustamalla lapsia aktiivisesti osallistumaan eri aktiviteetteihin luonnon ja eläinten parissa. Tarjoamalla lapsille arjesta poikkeavaa toimintaa kouluympäristön ulkopuolella tuemme elämyksellisyyden kokemista.

GREEN CARE -TOIMINTATAVAN KÄSIKIRJA & LUONTOHOIVAN JA LUONTOVOIMAN LAATUTYÖKIRJA

Tarkoituksenamme oli tarjota lapsille toimintaa, jossa he pääsevät haastamaan itseään, mikä mahdollistaa uuden oppimisen ja itsensä kehittämisen. Elämyksellinen ja sopivasti haasteellinen toiminta antaa mahdollisuuksia ryhmille huomata ja arvioida toimintatapojaan erilaisissa tilanteissa. Nämä toimintatavat ovat oleellisia myös muiden asiakasryhmien parissa työskennellessä. Eri ryhmien parissa työskennellessä kokemuksellisuutta vahvistetaan kannustamalla osallistumaan yhteiseen toimintaan, sekä arjesta poikkeavalla toiminnalla tuetaan elämyksellisyyttä.

Esimerkkinä mielenferveys- ja päihdekuntoutujien kanssa käymme tallilla hoitamassa eläimiä. Keskustelemme eläinten hyvästä hoidosta ja oikeanlaisesta kohtelusta. Peilaamme käytösmallia myös arkielämään ja muiden kohteluun. Käymme läpi eläimen asianmukaista hoitamista, ruokintaa sekä ruokinnan merkitystä, kuin myös eläimen ja ympäristön siistinä pitämisen merkitystä. Peilaamme kyseisiä asioita asiakkaiden omasta hyvinvoinnista huolehtimiseen.

Luonnossa liikkeessämme haemme rauhoittumista, rentoutumista sekä hiljaisuutta luonnosta. Keskustelemme luonnon eettisestä kohtelusta ja esimerkiksi luonnon siistinä pitäminen merkityksestä. Olemme osallistuneet myös paikkakunnallamme järjestettävään roskien keruu kamppanjaan. Samassa yhteydessä osallistumme ympäristön siistinä pitämiseen sekä saamme yhteisöllistä toimintaa muiden paikkakuntalaisten kanssa.

6. Reflektointi, palaute ja tavoitteiden toteutumisen seuranta

6.1. Asiakkaan reflektointi mahdollistetaan ja sitä tuetaan seuraavasti

Toiminnallisen päivän järjestämisen jälkeen mahdollistamme lapsille oman toiminnan reflektointia webropol-kyselyn kautta. Webropol-kyselyn kautta lapset pääsevät arvioimaan päivän aktiviteettien onnistumista ja tavoitteiden täyttymistä ennakoon suunniteltujen kysymysten kautta. Kysymykset suunnitellaan ikätaso huomioon ottaen.

Asiakkaan mahdollisuus oman toiminnan reflektointiin suunnitellaan aina asiakas- ja ryhmäkohtaisesti. Reflektoinnilla on tärkeä rooli uuden oppimisessa ja itsensä kehittämisessä. Reflektointi mahdollistetaan aina toiminnan aikana ja sen jälkeen. Esimerkiksi tukiasunnon asiakkaiden kanssa säännöllisillä toimintakyvyn mittauksilla seurataan tavoitteiden etenemistä ja mahdollistetaan reflektointi yhdessä ohjaajan ja asiakkaan kanssa. .

6.2. Palautteen keruu ja käsittely

6.2.1. Palautetta kerätään asiakkaalta, yhteistyökumppaneilta, omasilta ja palvelun maksajalta seuraavasti

Toiminnallisesta päivästä palautteen kerääminen tapahtui lapsille suunnatun webropol- kyselyn kautta. Palautteen kerääminen suunnitellaan aina ryhmäkohtaisesti. Tukiasunnon kohdalla asiakkaiden omaisten on mahdollista olla toiminnan suunnittelussa mukana asiakkaan toivomissa määrin. Palvelun maksajan kanssa asioista reflektoidaan säännöllisesti palvelusuunnitelman päivitystilanteissa.

6.2.2. Palaute käsitellään ja palautteeseen reagoidaan seuraavasti (kuinka nopeasti, kenen vastuulla toimia jne.)

Webropol- kyselystä saamamme palautteen kautta arvioimme päivän onnistumista ja tavoitteiden täyttymistä. Lapsilta saadulla palautteella on tärkeä rooli yritystoiminnan kehittämisessä. Näin otamme myös asiakasryhmän mukaan toiminnan kehittämiseen, sekä tuemme osallisuutta.

Palvelusta kerätään jatkuvasti suullista palautetta, joka ohjaa toimintaamme asiakkaan toivomaan suuntaan. Toimintaa suunnitellaan aina ohjaajan ja asiakkaan kanssa yhteistyössä, sekä ryhmä- että yksilötoiminnassa. Asiakkaan osallisuuden tukeminen on lumokuun toiminnassa erityisen tärkeässä asemassa

6.3. Asiakasavoitteiden toteutumisen seurata ja arviointi

Asiakkaan hyvinvointitavoitteiden toteutumisen mittaus- ja seurantasuunnitelma (ks. esimerkki Käsikirjaosassa)

Taulukkoon tehdään tiivis yhteenveto palvelun tyypillisistä tavoitteista/ tavoitelluista muutoksista, sekä kirjataan, hyvin lyhyesti, miten reflektoinnilla, palautteella ja muilla keinoilla tavoitteiden saavuttamista seurataan.

Asiakasryhmä	Tavoite / Muutos	Seurattava asia	Miten ja millaisilla keinoin (reflektointi, palaute, muut mittarit ja seurantatavat) tavoitteen saavuttamista seurataan
Mielenterveys kuntoutujat (Tukiasunto)	Päivittäisen toimintakyvyn ylläpitäminen ja kehittäminen	Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyky, arjenhallinta, osallisuus ja aktiivisuus	Palvelunohjaaja mahdollistaa reflektointia toiminnasta yhdessä asiakkaan kanssa. Palvelunohjaaja havainnoi asiakkaan toimintakykyä hänen arjessaan. Säännölliset toimintakykymittareiden päivittämiset asiakkaan kanssa (esim. TOIMI ja TUVA)
Luokkaryhmä	Ryhmäytymisen tukeminen	Lasten keskinäinen vuorovaikutus, ryhmätoiminta ja kommunikointi	Toiminnallisen päivän järjestäjät havainnoivat lasten toimintaa päivän ajan. Päivän jälkeen toteutetaan webropol- kysely, joka mahdollistaa oman toiminnan reflektiota ja palautteen antamista tavoitteiden täyttymisestä.
Erilaiset ryhmä- ja yksilötoiminnot	Tavoitteet asetaan ryhmän sekä yksilön tarpeiden ja toiveiden mukaan	Toiminnan vaikutuksia seurataan koko ajan asiakkaan kanssa yhdessä reflektoiden ja puntaroidaan niitä asetettuihin tavoitteisiin.	Palaute keskustelujen avulla asiakkaan sekä maksavan tahon kanssa yhteistyössä. Puntaroidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista.

7. Toiminta- ja palveluympäristön kuvaus

Mikäli palvelua tarjotaan useammassa toimipaikassa, kirjoita kuvaukset jokaisesta toimipaikasta

7.1. Kuvaus luonnonympäristöstä ja -elementeistä, joita käytetään asiakkaan tavoitteiden toteuttamiseen

(kuten eläimet, puutarha, metsä, vesistö, rannat, maatila tms.)

Asiakkaiden toimintaympäristönä toimii Lumokuun hevostila, joka sijaitsee Pyhäjärvellä Komun järvenrannalla. Maneesi ja ratsastuskenttä sijaitsevat suoraan järvenrannalla, jossa on kauniit maisemat. Asiakkaiden toimintaympäristöön kuuluu myös hevostilan läheltä löytyvät upeat metsäreitit, josta löytyy myös esimerkiksi makkaranpaistoon sopiva taukopaikka. Asiakkaat pääsevät toimimaan Lumokuun tilalla esimerkiksi hevosten ja koirien parissa.

7.2. Kuvaus rakennetusta ympäristöstä, jota hyödynnetään asiakkaan tavoitteiden toteuttamisessa

(kuten talli, askarteluhuone, kasvihuone tms.)

Lumokuun talli on vuonna 2009 remontoitu vanha navetta, joka ennen kuului tämän laatutyökirjan täyttäjien isovanhemmille. Vuonna 2015 Lumokuun tilalle rakennettiin myös maneesi, joka on yksi osa asiakkaiden toimintaympäristöä.

7.3. Kuvaus palvelun toiminnallisista elementeistä, joilla tuotetaan kokemuksellisuutta

(kuten eläinten hoito, puutarhatyö, liikkuminen luonnossa, luonnon havainnointi, aistiminen tms.)

Lumokuun tilalla asiakkaan pääsevät osallistumaan hevostilan eri askareisiin, kuten tilan siivoukseen, eläinten ruokkimiseen ja hevosten harjaukseen. Talliympäristö tarjoaa monipuolista tekemistä hevosten parissa. Asiakkaiden on myös mahdollista osallistua esimerkiksi valjakkoajoon ja ratsastukseen. Metsäreitit tarjoavat rentouttavat ulkoilumahdollisuudet ja yhteisen ajan viettämistä esimerkiksi makkaraa paistellen. Järvi toimintaympäristönä tarjoaa myös mahdollisuutta esimerkiksi kalastamiseen ja uimiseen.

7.4. Kuvaus palvelun osallisuuden kokemusta edistävästä elementeistä ja toimintatavoista

Toimintaa suunniteltaessa asiakkaiden ja asiakasryhmien toiveet ja mielipiteet otetaan huomioon. Asiakkaat otetaan myös mukaan tavoitteiden asettamiseen, sekä mahdollistetaan oman toiminnan reflektointi ja palautteen antaminen ohjaajalle.

8. Green Care -palvelun vastuullisuus

8.1. Palvelutyyppejä koskevat keskeiset lait ja säädökset

Tukiasunto toiminta on ilmoitusvelvollista toimintaa, josta ilmoitetaan oman alueen aluehallintovirastolle. Toiminta edellyttää sosiaalialan ammattikorkeakoulun pätevyyttä, omavalvontasuunnitelman ylläpitämistä, palvelu- ja kuntoutussuunnitelmien tekemistä alan yhteistyökumppaneiden kanssa, sekä muita muunmuassa palotarkastuksia tm.

Tallitoiminnan ylläpitäminen on hevosmäärältään ammatillista toimintaa ja vaatii läänineläinlääkärin tarkastuksia. Hevosten ylläpitämisessä on huomioitava pitopaikka vaatimukset sekä eläinsuojelulaki. Tallimme on SRL:n hyväksymä talli, joka omalta osaltaan osoittaa toiminnan laadusta ja ammatillisuudesta. Hevosten pitopaikka on nykyään myös ilmoitettava OmaTalli-järjestelmään.

8.2. Ympäristövastuullisuuden toteuttaminen palvelussa

Kuvaillaan, ei vain luetteloida

Toiminnassamme huomioidaan eettisyys ja ympäristötietoisuus. Tuntemme ja tiedostamme joka miehen oikeudet sekä velvollisuudet.

Huomioimme tämän esimerkiksi toiminnassamme seuraavanlaisesti: Järjestäessämme luokkien ryhmäytymispäivää hyödynnämme majan rakennuksessa vain maahan pudonneita puiden osia tm. Emme katko puista oksia tai käytä muutoinkaan luonnon materiaalia, joka ei ole jo valmiiksi irronnutta tai saatavilla. Näin saamme myös lapsille opetettua vastuullista ympäristökäyttäytymistä.

8.3. Sosiaalisen ja asiakasvastuullisuuden toteuttaminen palvelussa

Kuvaillaan, ei vain luetteloida

Palvelun tarjoajalla on sosiaalialan koulutus ja into kouluttautua aihepiirin tiimoilta lisää. Palvelun tuottamisessa kunnioitetaan asiakkaan yksityisyyden suojaa ja toiminnan harjoittajan vaihtolovelvollisuutta. Ilmapölyä pyritään luomaan turvallinen ja jokaisen asiakkaan toimintakykyä kunnioitetaan eikä heitä veloiteta tekemään mitään mihin he eivät koe olevansa kykeneviä tai valmiita. Jokaisen asiakkaan yksilöllisyys ja toimintakyky huomioidaan toiminnassa.

Toiminnassa hyödynnetään asiaan hyvin koulutettuja eläimiä joiden kyky toimia kyseisessä asiassa on puntaroitu tarkkaan. Eläinten hyvinvoinnista ja tarpeellisesta liikunnasta huomioidaan ja ne tunnetaan hyvin, jolloin voidaan parhaiten turvata eläinten soveltuvuus kyseiseen toimintaan.

8.4. Yhteiskuntavastuullisuuden toteuttaminen palvelussa

Kuvaillaan, ei vain luetteloida

Toiminnalla pyritään yhteiskuntavastuulliseen toimintaan ennalta ehkäisevällä työskentelyllä, jolla pyritään edesauttamaan yksilön asemaa yhteiskunnassa. Lisäksi toiminta on yksi taloudelliseen toimintaan pyrkivä yritys yhteiskunnassa ja veronmaksajana. Toiminnallamme pyrimme myös tuomaan luontoläheistä ajattelua tunnetummaksi yhteiskunnassa.

Teemme myös aktiivisesti yhteistyötä paikkakunnan muiden toimijoiden sekä seuratoiminnan kautta. Näin saamme luotua paikkakunnalle parempia mahdollisuuksia harrastus- ja nuorisotoimintaan.

8.5. Green Care -palvelun tuottamisen muut keskeiset arvot ja eettiset periaatteet

Kuvaillaan, ei vain luetteloida

Yrittäjä on kasvanut maatilatoiminnan ympäröimänä, joten suhde eläimiin ja luontoon tulee vahvasti sisäsyntyisesti. Omat luontokokemukset ovat kasvattaneet vahvan tunteen aihepiiriin positiivisista vaikutuksista, joka on kasvattanut halua tehdä työtä Green Care -toiminnan huomioiden. Eettisiin arvoihin kuuluu toiminnan laadukkuus, eläinten hyvinvointi ja luontoympäristön huomioiminen. Hyvinvoiva eläin on avoin ja voi tarjota positiivisia kokemuksia asiakkaille. Ympäristön siisteys ja järjestelmällisyys luo myös rauhoittavaa ilmapiiriä. Toiminnan ohjaajan koulutukset ovat ajantasalla, jolloin ammatillisuus ja turvallisuus säilyy toiminnassa.

8.6. Green Care -palvelun toimintamuotokohtaiset laatukriteerit

Kuvaillaan laatukriteerit eri Green Care -toimintamuodoille (eläin-, luonto, puutarha- ja maatala-avusteisuus)

Eläinavusteisessa toiminnassa huomioimme, että eläimemme saavat elää lajityypillisesti. Tällöin eläinten hyvinvointi on huomioitu fyysisesti ja psyykkisesti. Eläimet haluavat toimia ihmisten kanssa ja niiden koulutukseen on panostettu. Tällöin ne tietävät mitä niiltä toivotaan. Näin pystymme turvaamaan eläinten hyvinvoinnin ja asiakkaiden turvallisuuden.

Luontolähtöisessä toiminnassa huomioimme joka miehen oikeudet ja velvollisuudet. Luonnossa liikuessa huomioimme toiminnan eettisyyden, emmekä toteuta toimintaa luonnon kustannuksella.

Puutarhatoiminnassamme voimme toiminnan asiakashyödyn lisäksi huomioida luonnon hyvinvoinnin muunmuassa osallistumalla omalta osaltamme pelasta pörriäinen kampanjaan.

9. Green Care -palvelun laadunhallintatyön tarkistuslista

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Arvot ja vastuullisuus			
Johtomme on sitoutunut Green Care -palvelumme laadukkaaseen tuottamiseen	☒	☐	☐
Henkilöstömme on sitoutunut Green Care -palvelun laadukkaaseen tuottamiseen	☒	☐	☐
Tunnumme Green Care -toiminnan eettiset ohjeet ja olemme sitoutuneet niihin	☒	☐	☐
Olemme määritelleet Green Care -toimintamme arvot	☒	☐	☐
Olemme nimenneet laatutyökirjan päivitykselle vastuuhenkilöt	☒	☐	☐
Toiminnassamme mukana olevien eläinten hyvinvoinnista vastaa nimetty henkilö	☒	☐	☐
Lait ja viranomaismääräykset			
Tunnumme Green Care -palveluamme koskevat lait ja määräykset ja noudatamme niitä	☒	☐	☐
Olemme nimenneet laadunhallinnan vastuuhenkilön	☒	☐	☐
Henkilöstön osaaminen			
Olemme määritelleet organisaatioomme vastuuhenkilön, joka huolehtii uuden henkilöstön perehdyttämisestä Green Care -toimintaamme	☐	☐	☒
Henkilöstön perehdytys on normaali osa Green Care -osaamisen jalkauttamista organisaatiossamme	☐	☐	☒
Kaikissa yksiköissä, joissa tuotamme Green Care -palvelua, on riittävä ohjaus ja Green Care -osaaminen	☒	☐	☐
Henkilöstön Green Care -osaaminen on suhteessa toiminnan ja palvelun laajuuteen sekä toistuvuuteen ja toimintaympäristöihin	☒	☐	☐
Green Care -materiaalimme ja laatudokumenttimme ovat kaikkien saatavilla	☒	☐	☐
Kehitämme henkilöstömme Green Care -osaamista suunnitellusti	☒	☐	☐
Kehitämme henkilöstömme ohjausosaamista suunnitellusti	☒	☐	☐

	Kyllä	Ei	Ei koske meitä
Yhteistyö			
Olemme tehneet Green Care -toimintaan liittyvät yhteistyösopimukset kirjallisina	☐	☐	☒
Palvelukuvaus			
Olemme nimenneet palvelun, jota työkirja koskee, palvelua hyvin kuvaavalla nimellä, josta käy ilmi, palvelun pääasiakasryhmä ja pääasiallinen luontoperustainen toimintamuoto	☒	☐	☐
Olemme kuvanneet selkeästi asiakastavoitteiden ja toimintatapojemme välisen yhteyden	☒	☐	☐
Reflektointi ja tavoiteltujen muutosten seuranta			
Osana palvelua mahdollistetaan asiakkaan reflektointi	☒	☐	☐
Tavoiteltuja asiakkaassa tapahtuvia muutoksia seurataan valituilla mittareilla	☒	☐	☐
Palautejärjestelmä			
Käytössämme on asiakas- ja sidosryhmäpalautteen keräys- ja käsittelyjärjestelmä	☒	☐	☐
Käytämme saamaamme palautetta Green Care -palvelumme kehittämiseen	☒	☐	☐
Palautejärjestelmällämme on nimetty vastuuhenkilö	☒	☐	☐
Turvallisuus			
Olemme nimenneet turvallisuusvastuuhenkilön	☒	☐	☐
Olemme tehneet kattavan ja ohjeiden mukaisen palvelun turvallisuussuunnitelmaan	☒	☐	☐
Perehdytämme asiakkaamme aina ennen palvelun alkua palvelun turvallisuusohjeisiin	☒	☐	☐
Ylläpidämme palvelusta/palvelukokonaisuudesta onnettomuus- ja läheltä piti -kirjanpitoa	☒	☐	☐
Fyysisen turvallisuuden lisäksi olemme turvallisuussuunnittelussa huomioineet asiakkaan/asiakkaiden sosiaalisen ja psyykkisen turvallisuuden	☒	☐	☐

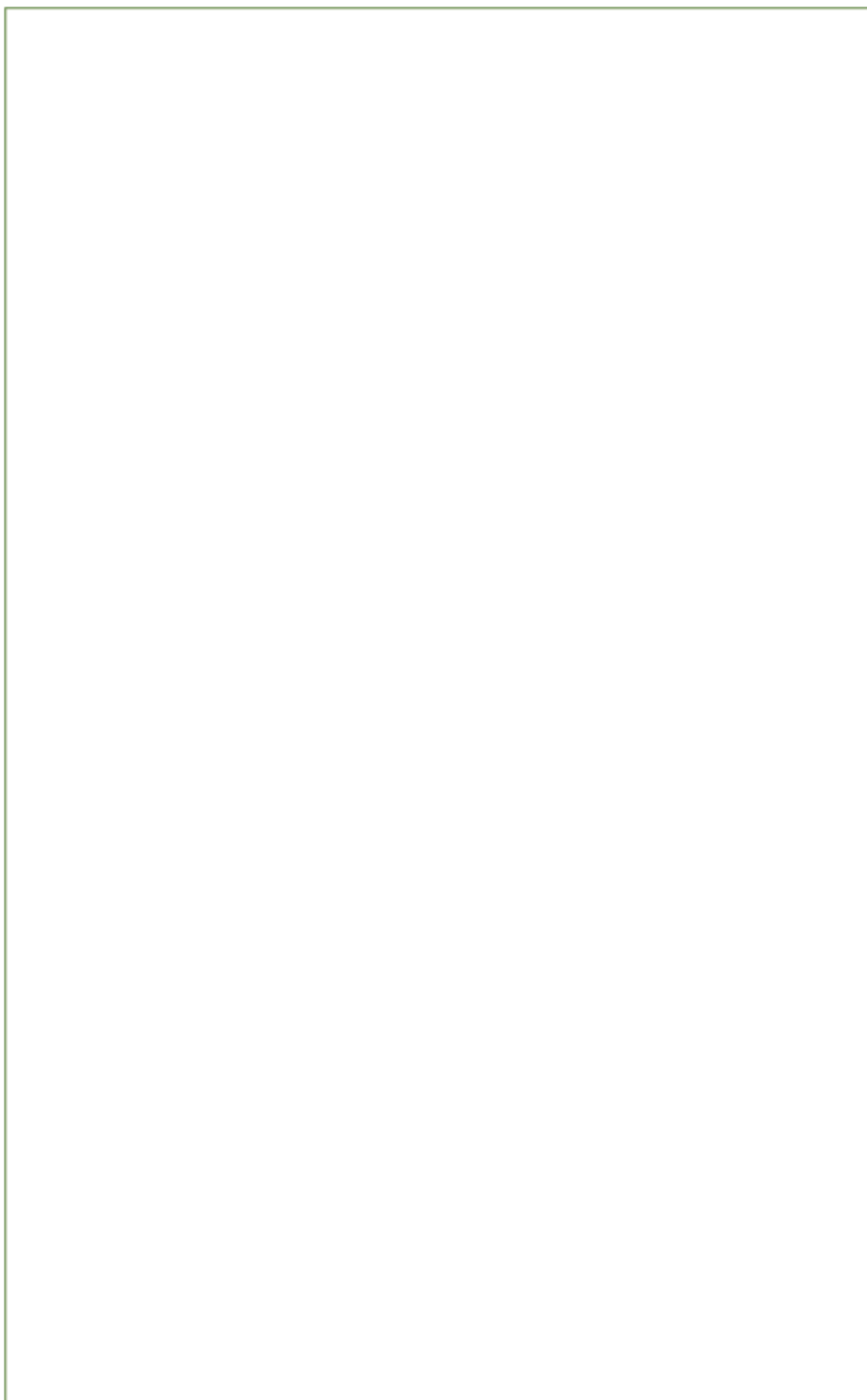

Lisätietoja

Eveliina Vuorisalo sekä Heidi Haikola toteuttavat yhteistyössä opinnäytetyön GreenCaren toimintamuotoja hyödyntäen. Lumokuu ay on tarjottanut sosiaalipedagogista hevostoimintaa vuodesta 2009 lähtien ja vastaanottanut koululuokkia, erityisryhmiä tai muunlaisia kokoonpanoja, erilaisiin luontoavusteisiin toimintoihin. Yrityksellä on luontoavusteisen palveluntuottamisesta jo 13vuoden kokemus.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuotteistaa erilaista pakettivaihtoehtoa esimerkiksi kouluryhmille, markkinoida toimintaansa, kehittää toiminnan osallisuuden tukemista päivän kulun vaikuttamisessa sekä kerätä konkreettisesti palautetta päivän toteuttamisesta päivästä. LuontoVoima hakemus toimii opinnäytetyömme juurruttamisen osoittamisena, jonka vuoksi hakemuksessamme käytämme toiminnallisen päivän kuvausta.

Tavoitteenamme on opinnäytetyön valmistumisen myötä tarjota opinnäytetyömme myös GreenCare Finland ry:n sivustolle julkaistavaksi.

TURVALLISUUSASIAKIRJA

Turvallisuusasiakirja

Palveluntarjoaja: Lumokuu Ay

Palvelut: Tukiasuminen, Green Care- palvelut sekä tallitoiminta

Paikka: Pyhäjärvi

Yhteystiedot: Lumokuu Ay, Komun etelärannantie 168, 86800 Pyhäsalmi (laskutus)

044-2630664, lumokuu@gmail.com

Komun etelärannantie 4, 86800 Pyhäsalmi (tukiasunto)

Komun etelärannantie 291, 86800 Pyhäsalmi (talli)

Laatijat: Heidi Haikola

Päivitetty: 15.8.2022

1. TURVALLISUUSASIOISTA VASTAAVAT: Kuka tai ketkä vastaavat palvelun turvallisuudesta?

Heidi ja Tomi Haikola. Toimivat yksityisyrittäjinä Lumokuu Ay:ssa. Heidi vastaa toiminnan turvallisuudesta ja asiakirjojen täyttämisestä. Tomi Haikola vastaa tilojen turvallisuudesta ja toimivuudesta.

2. VAAROJEN TUNNISTAMINEN: Mitkä ovat juuri tälle kyseiselle palvelulle ominaiset vaaratilanteet ja riskit, joita asiakas voi palvelussa kohdata?

Tukiasumisen vaaratilanteet voivat liittyä asumisturvallisuuteen. Esimerkkinä on aina huomioitava paloturvallisuus asumisessa. Paloturvallisuuteen puututaan säännöllisillä paloturvallisuus tarkastuksilla, vaahtosammuttimien oikeilla paikoilla ololla sekä oikea aikaisilla tarkastuksilla. Hätäuloskäynnit ovat käyty asukkaiden kanssa läpi ja palohälyttimet ovat sijoitettu oikeaoppisesti sekä tarkastettu toimivuus. Paloturvallisuutta vaarantavista asioista on käyty keskustelua asukkaiden kanssa.

Riskitekijöinä on myös lääketurvallisuuden vaarantuminen. Lääkkeet ovat kahden lukko-oven takana ja lääkkehuollosta huolehtii vain lääkeluvat omaava henkilö. Lääketurvallisuuden vaarantuessa otetaan yhteys joko myrkytyskeskukseen tai terveyskeskukseen ja toimitaan ohjeiden mukaan. Lääkevirheet kirjataan asiakashallintajärjestelmä Tikruun.

Lisäksi huomioitavia asioita on arkipäivän riskitekijät, liukastumiset, kaatumiset, tm. vastaavat tapaturmat. Asukkailla on näkyvillä yleiset hätänumerot sekä tiedossa päivystävän työntekijä numero hätätilanteita varten. Kulkureitit pidetään auki hätätilanteiden varalta, jotta turvataan avun pääseminen perille.

Tallilla riskitekijöitä on monenlaisia. Vaikka eläimet ovat kilttejä ja hyvinkoulutettuja, on aina ison eläimen kanssa tiedostettava riskit. Hevosten kanssa tehdessä voi tapahtua purema,-ja potkuvammoja. Hevonen voi vahingossa tallata jalan päälle, joka voi aiheuttaa isonkin vamman.

Pahimmassa tilanteessa voi tapahtua hevosen jalkoihin jääminen. Ratsastaessa tai ajaessa hevosella täytyy huomioida tippumisen mahdollisuus. Tippuessa voi jäädä myös jalkoihin tai takertua vaatteistaan varusteisiin kiinni. Pienempiin vahinkoihin tallilla säilytetään ensiapulaukkuja, sekä ohjaajalla on päivitetyt ensiapu- koulutukset suoritettuna. Pahimmassa tapauksessa varaudutaan kulkureittien huomioimisella, jotta pelastuslaitos pääsee helposti perille.

Hevosten kanssa tapahtuvien vaaratilanteiden lisäksi tallilla ja sen ympäristössä voi tapahtua monia muitakin tapaturmia. Talli ja sen muu ympäristö ei ole esteettömään liikkumiseen suunniteltu. Ympäristössä voi kaatua tai liukastua, ja siellä on aina olemassa tapaturman riski. Tallilla työvälineitä käytettäessä on myös huomioitava niistä aiheutuvat onnettomuusriskien mahdollisuudet.

Tallilla on myös vaahtosammuttimet huomioitu paloturvallisuuden huomioimiseksi. Tallille ollaan myös tehty palo- ja tallitarkastukset, joissa on myös pohdittu mahdollisia ongelma- ja puutekohtia, sekä tehty suunnitelmaa kriistilanteiden varalle. Onnettomuus ja läheltä piti-tilanteista kirjataan ilmoitus erilliselle lomakkeelle. Tärkeintä on ennakointi ja puutekohtien välitön korjaaminen turvallisuuden ylläpitämiseksi.

Lisäksi osallistujilta kerätään ennen osallistumista tietoa terveydentilasta ja lähiomaisen yhteystiedot, jotta vältetään yllättäviä tilanteita.

3. TOIMENPITEET VAARATILANTEIDEN EHKÄISEMISEKSI: *Miten edellä kuvatut vaaratilanteet on tähän asti torjuttu tai poistettu? Mitkä ovat toimintaohjeet onnettomuuden tai läheltä piti -tilanteen varalta? Mitä toimenpiteitä on vielä tarpeen tehdä turvallisuuden parantamiseksi?*

- Säännölliset tarkastukset, myös palovaroittimet sekä vaahtosammuttimet
- Omavalvontasuunnitelmien säännöllinen päivitys
- EA- kurssien ylläpitäminen
- Lääkelupien ylläpitäminen
- Kirjaaminen
- Läheltä piti ja onnettomuustilanteiden dokumentointi
- Kulkureittien huomioiminen
- Havainnointi
- Ensiapuvälineiden saatavuus ja tarkistaminen
- Puhelin- numeroiden sekä osoitetietojen näkyvillä oleminen
- Turvallisuutta lisäisi vielä tilojen huoltopäiväkirja

4. PALVELUUN LIITTYVÄT PÄIVITTÄISET MUUTOSTEKIJÄT: Miten palvelussa seurataan päivittäistä turvallisuustilannetta ja palveluympäristön muutoksia?

Uusien asiakasryhmien kanssa on tärkeä kartoittaa, onko taustalla kenelläkään terveydellistä estettä osallistua toimintaan. On tärkeää kartoittaa myös hälytysnumeroiden lisäksi lähiomaisen tai yhteyshenkilön tiedot siltä varalta, että tapaturma pääsisi tapahtumaan.

Päivittäinen havainnointi ja puutekohtien huomioiminen on ensiarvoisen tärkeää. Huolellinen ryhmien suunnittelu ja esitietojen saaminen auttaa ennaltaehkäisemään turhia tapaturmia. Tapaturmien varalle on hyvä olla paikkakohtainen suunnitelma, miten pelastushenkilöstö pääsee paikalle. Paikalla tulee olla ensiaputaitoinen henkilö ja numeroiden sekä osoitetietojen tulee olla helposti saatavilla. Paniikkitilanteessa voi yksinkertaisten asioiden haltuunotto olla haastavaa, joten huolellinen valmistautuminen auttaa toimintavalmiudessa. Lisäksi puhelimeen on hyvä asentaa 112- sovellus, josta tulee koordinaatit sijainnista hätäkeskukseen. Tämä auttaa esimerkiksi luonnossa liikuttaessa paikoissa, joihin ei ole osoitetietoja.

5. HENKILÖSTÖN AMMATILLINEN- JA TURVALLISUUSOSAAMINEN: Millaisia koulutus- tai pätevyysvaatimuksia henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille on asetettu?

Toimintaa harjoittaa yksityisyrittäjät. Ohjaustoimintaa tekeville on ajantasalla ensiapu-, lääke-, ja turvallisuuskoulutukset.

6. PALVELUYMPÄRISTÖN TURVALLISUUS: Miten varmistetaan, että palvelussa käytettävät tilat, varusteet, välineet ja laitteet ovat jatkuvasti turvallisessa kunnossa?

Tiloissa toteutetaan säännölliset tarkastukset eri viranomaisten toimesta. Näitä on muun muassa:

- Palolaitos
- Läänineläinlääkäri
- Nuohooja
- SRL:n tarkastaja
- Sammutinpalvelu

Käytössä olevat eläimet ovat aktiivisessa käytössä ja niillä myös kilpailaan. Kilpailuilla voidaan osoittaa hevosten koulutustasoa ja ne tottuvat liikkumaan erilaisissa ympäristöissä. Hevosten pitopaikkoja seurataan OmaTallin- kautta.

7. ASIAKKAILLE ANNETTAVAT TIEDOT, OPASTUS JA ASIAKKAIDEN VALVONTA: *Miten asiakkaat perehdytetään palveluun niin, että he voivat suoriutua siitä turvallisesti?*

Tukiasunnolla ollaan käyty läpi hätäpoistumistiet tilanteen niin vaatiessa. Lisäksi näkyvillä on eri puhelinnumerot mihin otetaan yhteyttä hätätilanteessa.

Tallitoimintaan osallistuvien kanssa käydään turvallisuusasiat läpi heti alussa ja niitä aina myös kerrataan tarpeen mukaan. Erityisesti hevosten ollessa mukana on turvallisuus asioita hyvä kerrata koko ajan. Ryhmänkoko ja toimintakyky määrittää ryhmän ohjausta ja turvallisuuden läpikäyntiä.

8. PALVELUN OLOSUHDERAJAT JA MUUT OSALLISTUMISRAJOITUKSET: *Mitkä ovat palvelun turvallisen suorittamisen olosuhderajat, eli milloin palvelua ei voi suorittaa turvallisesti? Mitkä seikat voivat estää asiakkaan osallistumisen palveluun?*

Palveluun osallistumiseen voi olla sairaudelliset esteet. Näitä on esimerkiksi paha epilepsia. Tällöin on ainakin puntaroitava hyvin vaihtoehdot, mitä toiminnan mahdollisuuksia voidaan tarjota. Käytössämme on maneesi, joten sääolosuhteet eivät rajoita automaattisesti toimintaa. Turvallisuus on kuitenkin huomioitava ja myrskysäässä ei toimintaa voida tarjota. Osallistujamäärä huomioidaan tilaajalta tulevan resurssin mukaan. Lähtökohtaisesti vastaanottamaan pystytetään vain pienryhmiä, poikkeuksena kouluryhmät joiden mukana tulee opettajia tai avustajia.

9. ASIAKSMÄÄRÄ: *Mitä vaikutusta asiakasmäärällä on palvelun turvallisuuteen?*

Pääasiallisesti yrittäjä voi vastaanottaa vain pienryhmiä. Isomman ryhmän vastaanottamiseen vaikuttaa tilavaan tahon henkilökuntaresurssit, ryhmän osallistujien ikä sekä terveydellinen tausta.

10. PALVELUSTA SIVULLISILLE AIHEUTUVAT VAARAT: *Miten on varmistettu, että palvelu ei aiheuta haittaa tai vaaraa muille kuin asiakkaille? Miten palvelun aiheuttamista vaaroista tiedotetaan sivullisille?*

Toiminta voi aiheuttaa sivullisille vaaraa esimerkiksi hevosten karatessa tarhasta tai toiminnan aikana. Näihin pyritään puuttumaan tarhojen kunnossa pitämisellä, säännöllisellä ruokinnalla sekä eläinten hyvällä koulutustasolla.

Tukiasumismuodossa vaaraa sivulliselle voi aiheuttaa asukkaan psyykkisen kunnon romahtaminen tai päihteiden käyttö. Näihin pyritään reagoimaan nopeasti ja tarkkailemaan asukkaiden vointia. Asunnossa asuu henkilöitä, joiden kunto on arvioitu olevan siinä vaiheessa, että he ovat kykeneviä kyseiseen asumismuotoon.

11. ONNETTOMUUSKIRJANPITO: *Miten onnettomuus- ja läheltä piti -tilanteet kirjataan ja selvitetään ja miten kirjanpitoa hyödynnetään palvelun turvallisuuden parantamiseksi?*

Yrityksellä on käytössä asiakashallinta järjestelmä TIKRU, johon kirjataan päivittäisten tapahtumien lisäksi onnettomuus ja läheltä piti- tilanteet.

Näiden lisäksi käytössämme on lomakkeet onnettomuus ja läheltä piti- tilanteita varten. Lomakkaita säilytetään kansiossa ja lukkokaapissa.

12. VAKAVIEN TAPATURMIEN TAI LÄHELTÄ PITI -TILANTEIDEN ILMOITTAMINEN TUKESIIN: *Miten vakavasta onnettomuudesta tai läheltä piti -tilanteesta ilmoitetaan?*

Onnettomuustilanteesta riippuen tapaturman tai läheltä piti- tilanteen ilmoituksen tekeminen kohdistetaan kunnalle, AVI:lle tai tukesille. Pienimpien tapahtumien sattuessa riittää kirjanpitäminen yrityksellä, mutta isommista tapaturmista, esimerkiksi väkivalta tm. tilanteista tulee ilmoittaa. Toiminnassa ollessa puutteita voi kantelun tehdä AVI:lle tai esimerkiksi eläinsuojelullisen ilmoituksen läänineläinlääkärille.

13. TURVALLISUUSASIAKIRJAN YLLÄPITO: *Miten turvallisuusasiakirjaa päivitetään ja miten sitä käytetään hyväksi turvallisuustyössä?*

Turvallisuusasiakirja päivitetään kerran vuodessa tai tarpeen vaatiessa. Turvallisuusasiakirjan läpi käyminen haastaa pohtimaan turvallisuuteen liittyviä asioita ja niiden parantamista, ja on näin ollen tärkeä työkalu turvallisuuden hallinnassa.

TODISTUS GREEN CARE -VOIMA MERKISTÄ

